METROPOLİS AŞAĞI HAMAM PALAESTRA'DA (HAN YIKIĞI) ELE GEÇEN DOĞU SİGİLLATA A GRUBU SERAMİKLERİ

EASTERN SIGILLATA A GROUP POTTERY FROM THE LOWER BATH PALAESTRA (HAN YIKIĞI) OF METROPOLIS

Makale Bilgisi | **Article Info**

Başvuru: 07 Mayıs 2021 | Received: May 07, 2021
Hakem Değerlendirmesi: 19 Mayıs 2021 | Peer Review: May 19, 2021
Kabul: 11 Ekim 2021 | Accepted: October 11, 2021

DOI : 10.22520/tubaked2021.24.006

Volkan YILDIZ *

ÖZET

Bu çalışmada, Metropolis antik kentinin önemli yapılarından birisi olan Aşağı Hamam Palaestra'da (Han Yıkığı) gerçekleştirilen kazılar sonucunda ele geçen Doğu Sigillata A grubu seramikleri değerlendirilmiştir. Yapıda bulunan seramiklerin değerlendirilmesi sonucunda Doğu Sigillataları arasında en az bulunan grubun 27 örnekle Doğu Sigillata A grubu seramikleri olduğu tespit edilmiştir. Bu seramiklerden gövde parçaları ve form takibi yapılamayan küçük boyutlu parçalar çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. 15 parça seramik genel olarak J. Hayes'in tipolojisine bağlı kalarak gruplandırılmıştır. Hayes'in tipolojisinde yer almayan 3 parça seramik ise Patara tipolojisine göre değerlendirilmiştir. Gruplandırma sonucunda Doğu Sigillata A grubuna giren toplam 14 farklı form saptanmıştır. Bu sınıflandırmaya göre; tabak, kase, krater ve testiler ana kap türlerini oluşturmaktadır. Bu kap türleri de kendi içinde kronolojik olarak sıralanmıştır. Aşağı Hamam Palaestra'da ele geçen Doğu Sigillata A grubu seramikleri arasında en erken örnek MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 1. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir. Bu gruba giren en geç örnek ise MS 2. yüzyılın ilk yarısına aittir. Yapıda bu grubun en yoğun görüldüğü tarih ise MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 1. yüzyıl aralığıdır.

Anahtar Kelimeler: Metropolis, Ionia, Aşağı Hamam Palaestra, Roma Seramiği, Doğu Sigillataları, Doğu Sigillata A.

* Dr. Öğr.Üyesi, Manisa Celal Bayar Üni., Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Yerleşkesi, MANİSA
e-posta: yildiz.volkan@cbu.edu.tr ORCID: 0000-0002-1917-521X

Bu makale; 2016 yılında başlattığımız ve halen devam etmekte olan "Metropolis Kazısı Hellenistik ve Roma Dönemleri Seramik Araştırmaları" projesi kapsamında hazırlanmıştır. Böyle bir çalışma için beni kazı ekibine dahil eden, malzemeyi çalışma aşamasında desteklerini esirgemeyen Metropolis Kazısı başkanı, Prof. Dr. Serdar AYBEK başta olmak üzere tüm kazı ekibine çok teşekkür eder, şükranlarımı sunarım. Son olarak, çalışmalarım sırasındaki yardımlarından dolayı arkeolog Esra SAĞUN'a ve arkeolog Gözdem GÜLER'e (M.A.) ne kadar teşekkür etsem azdır.

The contents of this system and all articles published in Journal of TÜBA-KED are licenced under the "Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0".

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

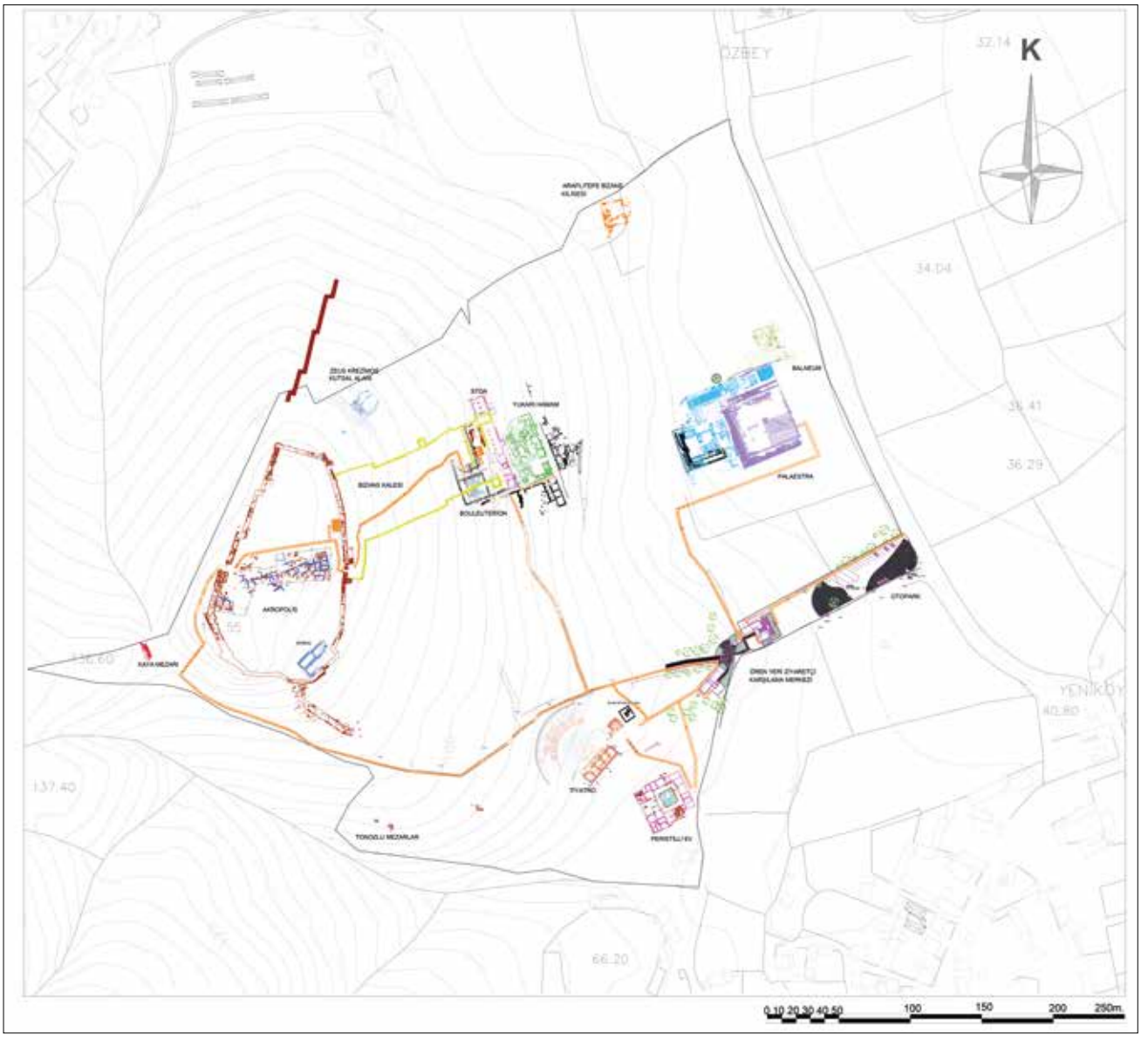
ABSTRACT

In this research, I studied Eastern Sigillata A finds which were found during the excavations carried out in The Lower Bath Palaestra (Han Yıkığı) of Metropolis. The Lower Bath Palaestra is one of the important structures of the ancient city of Metropolis. Among the Eastern Sigillata finds from The Lower Bath Palaestra, it is identified that Eastern Sigillata A is the rarest group with 27 examples. The body sherds and small amorphous pieces among these examples are excluded in this study. 15 examples are classified depending generally on the typology of J. Hayes. 3 pieces which aren't belong to the typology of J. Hayes are evaluated according to the typology of Patara. As the result of the classification, a total of 14 different forms belong to Eastern Sigillata A are determined. According to this classification, main forms are plates, bowls, craters and jugs. If the forms are chronologically sorted, the earliest example of Eastern Sigillata A pottery from the Lower Bath Palaestra is dated to the period between the second half of the 2nd century BC and 1st century BC. The latest example is from the 2nd century AD. Finds of the period between the second half of the 2nd century BC and 1st century BC are the most common Eastern Sigillata A examples of the building.

Keywords: Metropolis, Ionia, Lower Bath Palaestra, Roman Pottery, Eastern Sigillata, Eastern Sigillata A.

GİRİŞ

Metropolis antik kenti, İzmir'in Torbalı İlçesi'nde, Yeniköy ve Özbey Mahalleleri arasında bir tepede ve bu tepenin yamaçlarında kurulmuştur (Şek.1; Foto.1). anlaşılmıştır (Aybek 2016: 109; Yıldız 2021: 390). Bu makalenin konusunu oluşturan seramiklerin bulunduğu Aşağı Hamam Palaestra yapısı ise Metropolis'in doğu yamacının ovayla birleştiği noktada yer almaktadır. Aşağı Hamam Palaestra'da 2003-2006, 2009-2019, yıllarında aralıklarla kazılar gerçekleştirilmiştir[1]. Bu

Şekil 1: Metropolis Kent Planı (Metropolis Kazı Arşivi) / *City Plan of Metropolis (Metropolis Excavation Archive).*

Bazı antik kaynaklarda Ionia-Lydia sınırında gösterilen Metropolis çoğunlukla bir Ionia kenti olarak kabul edilmektedir (Aybek ve Arslan 2015: 29; Aybek 2016: 109; Aybek 2018a: 9; Aybek 2018b: 294; Aybek ve Gülbay 2019: 241; Aybek ve Arslan 2020: 113; Yıldız 2021: 390).

Kentte, ilk kez 1989 yılında başlayan sistemli arkeolojik kazı ve araştırmalar sonucunda kentin MÖ 7. yüzyıl sonlarından Beylikler Dönemi'ne kadar uzanan süreçte zengin bir yapı ve buluntu çeşitliliğine sahip olduğu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan büyük bir tonoz ve ısıtmayla bağlantılı hypocaust sistemine ait tubuli ve pilae parçaları, alandaki yapının Roma İmparatorluk tipi bir hamam olduğunu göstermiştir[2]. Farklı tarihlerde

[1] Bu alanlarda yürütülen kazı çalışmaları hakkında detaylı bilgi için bk. Meriç et.al. 2003: 137-147; Meriç et.al. 2005: 249-261; Meriç et.al. 2006: 243-253; Aybek et.al. 2010: 166-181; Aybek et.al. 2011: 313-337; Aybek et.al. 2014: 325-347; Aybek et.al. 2015: 25-45; Aybek et.al. 2016: 439-457; Aybek et.al. 2019: 151-170.

[2] Yapı ile detaylı bilgi için bk. Aybek 2014: 107-124; Aybek 2016: 109-124.

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

Fotoğraf 1: Metropolis Hava Fotoğrafı (Metropolis Kazı Arşivi) / *Aerial Photograph of Metropolis (Metropolis Excavation Archive).*

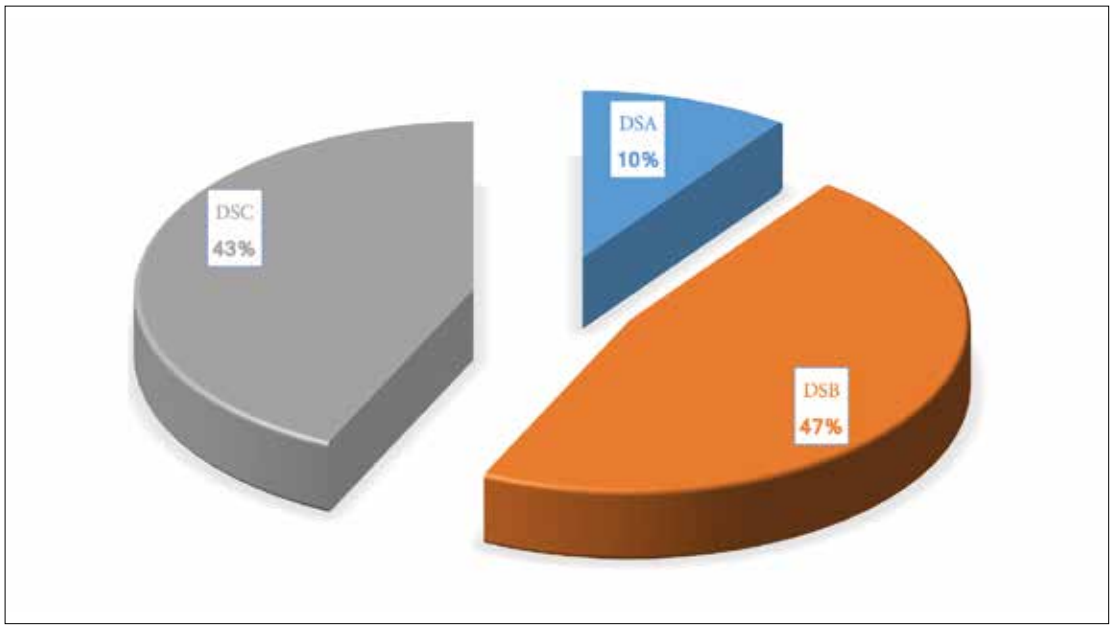
gerçekleştirilen kazılar sonucunda hamamın ana bölümlerini oluşturan tepidarium, caldarium, yıkanma havuzları, palaestra ve palaestra'yı çevreleyen geometrik mozaikli portikolar ortaya çıkarılmıştır. Portikolara ait arşitrav blokları üzerinde yer alan yazıt, yapının İmparator Antoninus Pius zamanında inşa edildiğini göstermektedir. Mimari olarak yapı, farklı dönemlerde değişiklikler geçirmiştir. Elde edilen veriler sonucunda yapının 3 evreli olduğu saptanmıştır. İlk evre frigidarium, tepidarium ve caldarium bölümlerinden oluşan küçük bir yapıdır. Yapıda değişikliğin ve büyütmenin asıl yapıldığı evre Antoninus Pius (MS 138-161) zamanında olmuştur. Yapının ikinci evresi olarak değerlendirilen bu dönemde yapıya yeni bir caldarium, servis koridorları, palaestra ve mozaikli portikolar eklenerek kapasitesi arttırılmıştır. Böylece yapı tipik imparatorluk sıralı tip hamam formunu kazanmıştır (Aybek 2016: 117; Yıldız 2021: 391). Yapının son evresi olan 3. evre MS IV. yüzyıl ve sonrası olarak yorumlanmıştır (Aybek 2016: 118; Yıldız 2021: 391).

Aşağı Hamam Palaestra yapısında 2003-2006, 2009-2019, yılları arasında aralıklarla gerçekleştirilen kazılar sonucunda en yoğun bulunan seramik gruplarının başında Doğu Sigillataları gelmektedir. Yapıda bulunan Doğu Sigillataları arasında A, B, C gruplarına[3] giren örnekler saptanmıştır. Söz konusu grubun yapıdaki ve kentteki dağılımına bakıldığında DSB[4] ve DSC grubunun oldukça yoğun olduğu görülmektedir. DSA grubu ise diğer iki gruba göre sayıca oldukça azdır (Çize. 1).

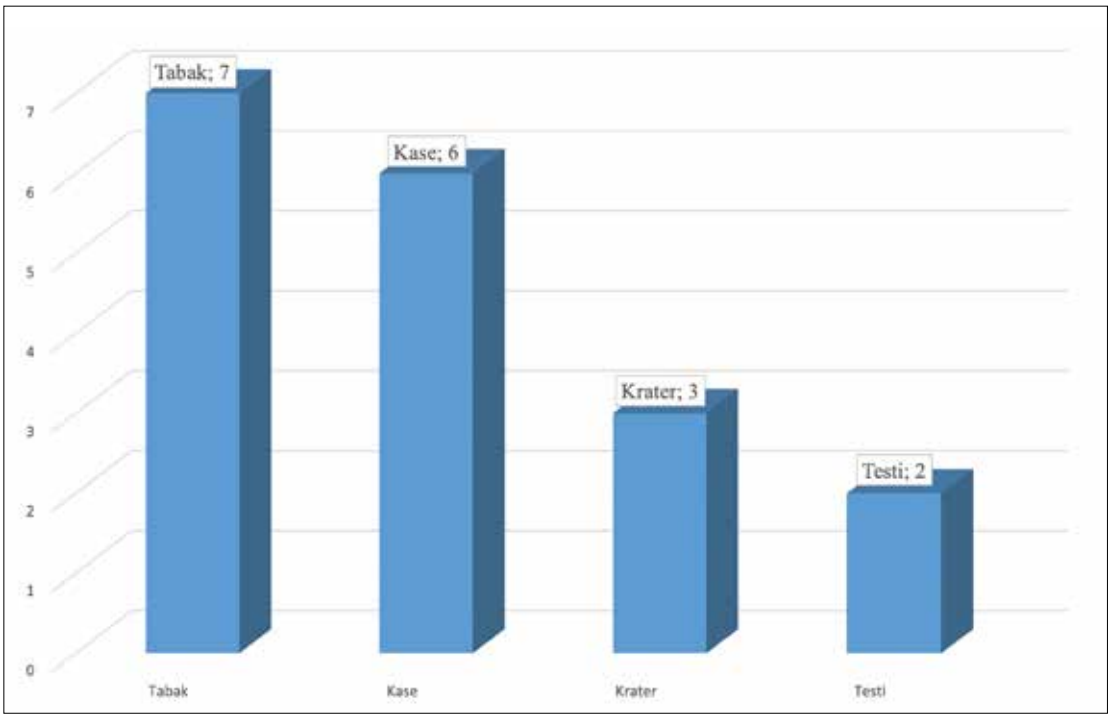
Bu makalenin amacı, Metropolis Aşağı Hamam Palaestra yapısında 2003-2006, 2009-2019, yılları arasında aralıklarla gerçekleştirilen kazılar sonucunda bulunan Doğu Sigillatası gruplarından DSA'ları değerlendirmektir. Bu çalışmada DSA grubuna giren 18 parça kataloglanmıştır. Grubun tamamı amorf durumundaki seramiklerden oluşmaktadır. Yapılan çalışmada seramikler form, hamur ve astar gruplarına göre de incelenmiştir. Seramiklerin formları karşılaştırma yöntemi ile hamur ve astar özellikleri ise "Munsel Soil Color Charts" kataloğuna bakılarak saptanmıştır. Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'lar dolgu toprağından, Hellenistik ve Roma dönemlerine ait farklı seramik grupları ve diğer buluntularla birlikte bulunmuştur. DSA'ların dolgu toprağının içinde farklı buluntu gruplarıyla karışık bir şekilde bulunmasında yapının Metropolis'in doğu yamacının ovayla birleştiği noktada yer alması önemli bir etkendir. Bu açıdan bakıldığında bir tepenin ve yamacın üzerine kurulan kentte akıntı toprak yapıyı doldurmuştur. Bu akıntı toprakla birlikte gelen farklı dönemlere ait seramikler de yapıda görülmektedir. Dolayısıyla yapıda tespit edilen DSA'ların kontekstlerinin olmayışı, yapı genelinde stratigrafinin genel anlamda takip edilememesi nedeniyle tarihlendirmeler, analojik karşılaştırma örneklerine göre yapılmıştır. Yapıda bulunan DSA'ların karşılaştırma

[3] Buradan sonra Doğu Sigillata gruplarının "DSA", "DSB", "DSC" ve "DSD" şeklinde kısaltması kullanılacaktır.

[4] Yapıda Doğu Sigillatalarının çok yoğun olması bu grubun tek makalede değerlendirilmesine olanak tanımamıştır. Yapıda saptanan DSB grubu için bk. Yıldız 2021: 389-426.

Çizelge 1: Aşağı Hamam Palaestra'da Bulunan Doğu Sigillatalarının Sayısal Dağılımı / *Quantitative Distribution of Eastern Sigillata from the Lower Bath Palaestra (Yıldız 2021: 392, Fig.3).*

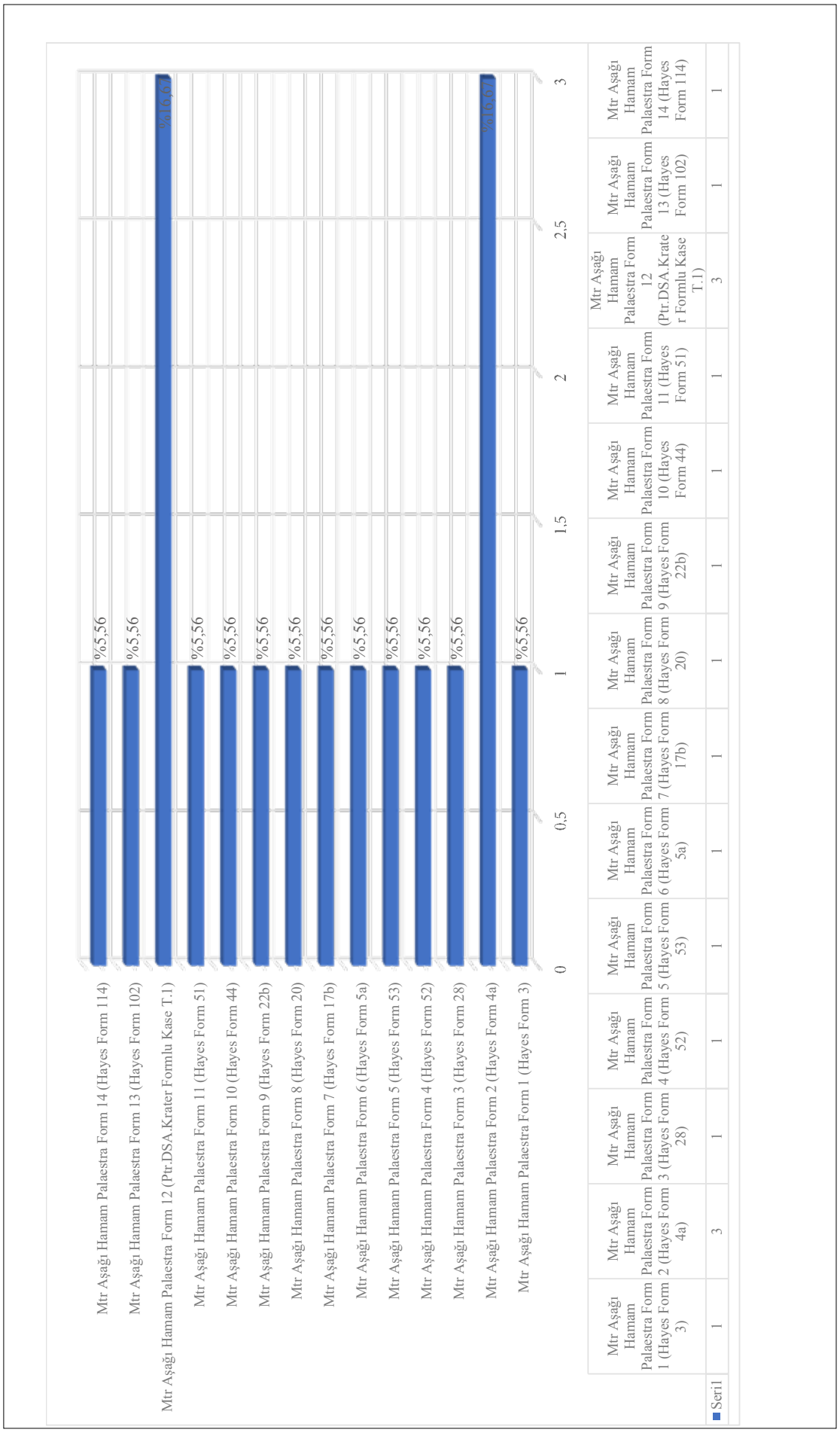

Çizelge 2: Aşağı Hamam Palaestra'daki DSA'ların Kap Türlerine Göre Sayısal Dağılımı / *Quantitative Distribution of ESA from the Lower Bath Palaestra, according to their types.*

ve tarihlenmesinde öncelikle grubun üretim merkezi olarak anılan kentlerin örnekleri kullanılmıştır. Ayrıca komşu kentler ve daha sonra ise Batı Anadolu, Akdeniz ve Yunanistan'daki örnekler baz alınmıştır. Ayrıca J. Hayes'in bu konulardaki kapsamlı ve güncel yayınları analoji için tercih edilmiştir.

Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'lar 27 parçadır. Bu seramiklerden gövde parçaları ve form takibi yapılamayan küçük boyutlu parçalar çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. 18 parça seramik genel olarak Hayes'in tipolojisine bağlı kalarak gruplandırılmıştır. Hayes tipolojisinde yer almayan bir form ise Patara tipolojisine göre değerlendirilmiştir. Bu forma giren 3 parça seramik mevcuttur. Gruplandırma sonucunda DSA grubuna giren toplam 14 form saptanmıştır. Bu sınıflandırmaya göre tabak, kase, krater ve testiler ana kap türlerini oluşturmaktadır (Çize.2).

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

Çizelge 3: Aşağı Hamam Palaestra'da Saptanan DSA Formları / *ESA forms determined from the Lower Bath Palaestra.*

DSA'lar, Doğu Sigillatalarının MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısından itibaren üretilmeye başlanan ve üretim yeri olarak gösterilen Doğu Akdeniz başta olmak üzere geniş bir alana yayılmış olan ilk grubudur (Kenyon 1957: 282; Tekocak 2019: 87). Bu grup ilk olarak, Zahn tarafından Pergamon'da üretildiği düşünülerek Pergamon Seramikleri olarak isimlendirilmiştir (Zahn 1904: 447-448). Tarsus buluntularını değerlendiren Jones (Jones 1950: 172-183) ile Antiocheia buluntularını değerlendiren Waagé'de (Waagé 1948: 18-38) bu terminolojiye uyarak buluntuları değerlendirmiş ve çeşitli farklılıklar nedeniyle malzemeyi Hellenistik Pergamon ve Roma Pergamon olarak ayırmıştır. Samaria buluntularını inceleyen Kenyon'un 1957'de alfabetik isim önerisi bilim dünyasında kabul görmüş ve açık renk hamur, koyu kırmızı astara sahip bu seramikler için Doğu Sigillata A ismi kullanılmaya başlanmıştır (Kenyon 1957: 282). Samaria tipolojisinin örnek alındığı çalışmalardan birisi de Hama DSA'larını değerlendiren C. F. Johansen tarafından yapılmıştır (Johansen 1971: 55-204).

Doğu Sigillata A grubu seramikleri için tipolojik ve kronolojik olarak en kapsamlı çalışma J. Hayes tarafından yapılmıştır (Hayes 1985: 9-48). Farklı isimlerle de anılmış olan bu grup için K. L. Zoroğlu 1986 yılında yapmış olduğu çalışmasında, üretim yerleri ve buna bağlı olarak verilen isimlerle ilgili toplu bir bilgi sunmuştur (Zoroğlu 1986: 61-70; Tekocak 2019: 87). Ayrıca Berenice buluntularını çalışan P.M. Kenrick (Kenrick 1985: 223-244, Fig.40-44) ve Tel Anafa buluntularını değerlendiren K.W. Slane'nin (Slane 1997: 283-346, Pl.5-27) yapmış olduğu çalışmalar da oldukça önemlidir. Önceleri bu gruba ait seramiklerin ilk ortaya çıkış yeri olarak, bölgede henüz bir fırın kalıntısı bulunmamasına rağmen, Suriye-Filistin gösterilmektedir. F. F. Jones, Tarsus'un Roma Döneminde bir üretim merkezi olduğunu söyler (Jones 1950: 181). Son yıllarda yapılmış olan çalışmaların birinde, pek kabul görmemekle beraber, Kıbrıs'ın doğu tarafının da üretim merkezlerinden birisi olduğu ifade edilmektedir (Tekocak 2019: 88). Bir başka çalışmada ise Hatay çevresinde yapılan yeni araştırmalarda DSA örneklerinin yoğunluk göstermesi nedeniyle İskenderun'un kuzeyi de üretim yerlerinden birisi olarak gösterilmektedir (Hayes 2008: 13). Ayrıca Tel Anafa'da (Slane 1997: 272) grubun üretim yeri olarak önerilmektedir. DSA'ların üretimlerinin başlangıç tarihi olarak, her ne kadar farklı görüşler olsa da, yaygın kabul gören MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısıdır. Söz konusu üretim MS 3. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir[5] (Tekocak 2019: 88). Bu kısa DSA değerlendirmesinden de anlaşılacağı üzere uzunca bir süre popülerliğini koruyan DSA'lar çok uzun bir tarih aralığında var olmuşlardır.

METROPOLİS AŞAĞI HAMAM PALAESTRA'DA (HAN YIKIĞI) ELE GEÇEN DOĞU SİGİLLATA A GRUBU SERAMİKLERİ

Doğu Sigillata A Grubu Seramiklerinin Hamur ve Astar Özellikleri

Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA grubu örneklerinin hamuru açık kırmızı, kırmızı, pembe, kırmızımsı sarı ya da sarımsı kırmızı rengi tonlarındadır. Hamur oldukça sert pişimlidir. Sert pişimli olması nedeniyle kırılgan değildir. İçerisinde az da olsa gümüş mika, ince taneli kum ve kireç görülmektedir. Gruptaki örnekler Munsell renk kataloğuna göre 13 farklı hamur rengine sahiptir. Munsell renk kataloğundaki karşılığı 2,5 YR 4/6 (kırmızı), 4/8 (kırmızı), 5/8 (kırmızı), 7/6 (açık kırmızı), 7/8 (açık kırmızı), 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı), 6/4 (açık kırmızımsı kahverengi), 6/6 (sarımsı kırmızı), 7/4 (pembe), 7,5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı), 7/6 (kırmızımsı sarı) ve 10 YR 7/6 (sarı), 8/6 (sarı)'dır. Aşağı Hamam Palaestra DSA'larının astar özelliklerine bakıldığında; kırmızı ve sarımsı kırmızı tonlarının kullanıldığını görmekteyiz. Munsell kataloğuna göre 6 farklı astar rengi görülmektedir. Bu renklerin Munsell renk kataloğundaki karşılığı 2,5 YR 4/8 (kırmızı), 5/6 (kırmızı), 5/8 (kırmızı), 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı), 6/6 (sarımsı kırmızı) ve 10 R 4/6 (kırmızı)'dır. Astar bazı örneklerde kalın uygulanırken bazı örneklerde ise ince uygulanmıştır. Kalın uygulanan astar, çift daldırma yöntemiyle yapılmıştır. Bu tipteki astar genellikle parlaktır. Kalın olması nedeniyle yüzey çoğunlukla aşınmamıştır. Astar büyük oranda korunagelmiştir. İnce uygulanan astar ise çoğu zaman mat ya da çok az parlak bir görünüme sahiptir. Bu özellikleri taşıyan DSA'ların yüzeyi çoğu zaman aşınmış bir şekilde günümüze ulaşmıştır.

DOĞU SİGİLLATA A GRUBU SERAMİKLERİNİN TİPOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ

Aşağı Hamam Palaestra'da tespit edilen DSA'ların form repertuvarının oluşturulmasında Hayes'in tipolojisi örnek alınmıştır (Hayes 1985: 9-48). Hayes tipolojisinde yer almayan bir form ise Patara tipolojisine göre değerlendirilmiştir (Uygun 2011: 41, 213-214, Lev.21/302-307). Ayrıca her form grubu kendi içerisinde kronolojik olarak sıralanmıştır. Bu bağlamda bakıldığında tabak, kase, krater ve testiler ana form gruplarını oluşturmaktadır. Kat.No.1-7 arası tabaklar, Kat.No.8-13 arası kaseler, Kat.No.14-16 arası kraterler ve Kat.No.17-18 arası ise testilerdir.

[5] DSA'ların üretiminin başlangıçı ve bitişi konusunda bk. Tekocak 2019: 88, Dipnot 17 ve 18; DSA'ların görüldüğü yerleşmeler için bk. Tekocak 2006: 35, Dipnot 175; Yıldız 2006: 8, Dipnot 59.

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

TABAKLAR (KAT.NO.1-7; LEV.NO.1/1-7)

Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'lar arasında 5 farklı tabak formu tespit edilmiştir. Oluşturulan bu form repertuvarında Hayes'in DSA'lar için oluşturduğu tipoloji örnek alınmıştır (Hayes 1985: 9-48).

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 1-Hayes Form 3 (Kat. No.1; Lev.1/1)

Tabak. Bu tip tabaklar hafif içe dönük ağız kenarlı, geniş ağızlı, sığ gövdeli, dar ve alçak halka kaidelidir. Kimi zaman yuvarlak kimi zaman ise sivri biçimde sonlanan dudak ucuna sahiptir. Bu gruba giren tabaklarda düz ya da hafif eğik gövde profili görülmektedir. Söz konusu tabaklar oldukça geniş ağız çaplarına sahipken kaideleri oldukça dar ve dışta yuvarlak profilli, alçak halka kaidelidir. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bu forma giren tek bir örneğe rastlanmıştır. Bu örnek ağız kenarı- gövde parçasıdır. Hayes tarafından Form 3 grubunda ele alınan bu tabaklar MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ 1. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir (Hayes 1985: 14-15). Kat.No.1'in yakın benzerleri Antiocheia'da (Waage 1948: 23, Pl.III/124f), Samaria'da (Kenyon 1957: 296, Fig.68/2), Filistin'de (Lapp 1961: 216, Type 253F), Hama'da (Johansen 1971: 60, Fig.26/1.15), Berenice'de (Kenrick 1985: 225-226, Fig.40/314.1), Samsat'da (Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/1, 9), Tel Anafa'da (Slane 1997: 290, Pl.7/FW73), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 26-27, 80, Lev.20/145), Atina Agorası'nda (Hayes 2008: 21-23, 125, Fig.1/10,12), Patara'da (Uygun 2011: 21-22, 173, Lev.1/4) ve Alanya Arkeoloji Müzesi'nde (Yıldız 2019a: 110-111, 116, Lev.1/1) saptanmıştır. Form benzer örneklerin yardımı ve Hayes'in önerisinden hareketle MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ 1. yüzyıl arasına tarihlendirilebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 2-Hayes Form 4a (Kat.No.2-4; Lev.1/2-4)

Tabak. Hafif içe dönük ağız kenarlı, kaideye doğru dış bükey profille daralan gövdeli, düz tondolu, alçak halka kaidelidir. Sivri ya da yuvarlak bitimli dudak ucuna sahiptir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren 3 örnek saptanmıştır. Bu örneklerden Kat.No.2 ağız kenarı gövde parçası iken Kat.No.3-4 kaide parçasıdır. Bu gruptaki tabaklar Hayes tarafından Form 4 olarak ilk kez ayrı bir tipolojik başlık altında değerlendirilerek Form 4a ve Form 4b olmak üzere iki alt gruba ayrılmıştır (Hayes 1985: 15-16, Tav.I/9-12). Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da saptanan 3 örnekte Hayes Form 4a grubuna girmektedir. Kat.No.2'nin benzerleri Antiocheia'da (Waage 1948: 23, Pl.III/124p), Samaria'da (Crowfoot 1957: 314, Fig.73/9), Atina Agorası'nda (Robinson 1959: 11, Pl.60/F1), Filistin'de (Lapp 1961: 216, Type 253F), Hama'da (Johansen 1971: 61, Fig.26/1.19), Samsat'da (Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/10), Paphos'ta (Hayes 1991: 35, Fig.17/1), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 26-27, 73, Lev.17/118-119), Tel Anafa'da (Slane 1997: 295, Pl.11/FW112) ve Patara'da (Uygun 2011: 23, 178, Lev.3/40) görülmektedir. Kat.No.3 ve 4'ün benzerleriyle ise Antiocheia'da (Waage 1948: 23, Pl.IV/126k), Tarsus Gözlükule'de (Jones 1950: 232, Fig.188/258), Samaria'da (Crowfoot 1957: 314, Fig.73/9), Hama'da (Johansen 1971: 61, Fig.26/1.23), Samsat'da (Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/14), Paphos'ta (Hayes 1991: 35, Fig.17/1), Tel Anafa'da (Slane 1997: 290, Pl.8/FW 78), Ephesos'ta 2 numaralı Yamaç Ev'de (Ladstatter 2005: 269-270, Taf.148/K 34, K 42), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 26-27, 50-51, Lev.5/37; Yıldız 2012: 524, Lev.1/5), Atina Agorası'nda (Hayes 2008: 24, 126-127, Fig.2/22-23,32), Patara'da (Uygun 2011: 22, 177, Lev.3/36) ve Andriake'de (Özdilek 2017: 341, Fig.5.T.21) karşılaşılmıştır. Benzer örnekler ışığında Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 2 MÖ 2. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı arasına tarihlendirilebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 3-Hayes Form 28 (Kat.No.5; Lev.1/5)

Tabak. Dışa uzantılı ağız kenarlı, kalın cidarlı ve kenarın iç yüzü, dudaktan başlayarak tondoya kadar kademeli olarak inen profilli, alçak halka kaidelidir. İç yüzdeki bu profillendirmeler formun temel özelliğidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir örnek saptanmıştır. Kat.No.5 ağız kenarı- gövde parçasıdır. Bu parça Hayes Form 28 ile genel özellikleri açısından benzeşmektedir (Hayes 1985: 27, Tav.IV/12). Bazı merkezlerde, tabağın iç yüzündeki profiller ve gövde profili nedeniyle bu form ile İtalyan Sigillataları arasında benzerlik kurulmuş ve MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısına tarihlenmiştir (Hayes 2008: 28-29; Uygun 2011: 26). Her iki grup arasındaki bu benzerlik kaide de farklılaşır. Batı Sigillata tipolojisinin yüksek kaide profili DSA grubunda yerini erken döneme ait içe dönük kenarlı tabaklarından bildiğimiz alçak halka kaideye bırakır (Uygun 2011: 26). Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 3'ün benzerleriyle Antiocheia'da (Waage 1948: 71, Pl.III/111f, 112f), Tarsus Gözlükule'de (Jones 1950: 181, Fig.192/A), Atina Agorası'nda (Robinson 1959: 11, Pl.60/F4), Hama'da (Johansen 1971: 95-99, Fig.39/13.15), Berenice'de (Kenrick 1985: 233, Fig.42/325.3), Samsat'da (Zoroğlu 1986: 79-80, Çiz.4/3), Tel Anafa'da (Slane 1997: 306-307, Pl.16/FW 166, FW171), Ephesos Kuyu Buluntuları arasında (Meriç 2002: 43, Taf.15/K 134- K135), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 29-30, 112-113, Lev.37/262, 264) ve Patara'da (Uygun 2011: 26, 186, Lev.8/101) karşılaşılmıştır. Gerek benzer örneklerin ışığında gerekse Hayes'in önerisi doğrultusunda Metropolis Aşağı Hamam Palaestra örneği MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı arasına tarihlendirilebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 4-Hayes Form 52 (Kat.No.6; Lev.1/6)

Tabak. Hafif dışa açılan düz ağız kenarlı, yuvarlak sonlanan dudaklı, alçak halka kaidelidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet ağız kenarı- gövde parçası saptanmıştır. Bu form Hayes Form 52 ile benzeşmektedir. Hayes bu formun Hadrianus dönemiyle bağlantılı olduğunu belirtmiştir (Hayes 1985: 38). Formun yakın benzerleri Paphos'ta (Hayes 1985: 38, Tav.VI/21), Gindaros'ta (Kramer 2004: 195, Taf. 88, 176;) ve Kelenderis'te (Tekocak 2006: 37, 95, Lev. 2, 10-11; Tekocak 2017: 218, 226, Lev.2, 10-11) saptanmıştır. Benzer örnekler ışığında Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 4 MS 2. yüzyılın birinci yarısına tarihlendirebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 5-Hayes Form 53 (Kat.No.7; Lev.1/7)

Tabak. Dışa açılan ağız kenarlı, yuvarlak uçla sonlanan ve cidarı kalınlaştırılmış dudaklı, dudak altında içbükey profilli, gövdenin altı dışbükey kavisli ve eğimli, kenarları yuvarlatılmış kare kesitli alçak halka kaidelidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet kaide gövde parçası saptanmıştır. Hayes bu tabağı form 53 olarak adlandırmıştır (Hayes 1985: 38, Tav.VII/2). Metropolis Aşağı Hamam Palaestra örneği de bu gruba aittir. Bu form Hayes tarafından MS 1. yüzyıl sonu ile MS 2. yüzyıl başına tarihlenmiştir. DSA'nın nadir bulunan formlarındandır. Dolayısıyla karşılaştırma örnekleri çok sınırlıdır. Tarsus Gözlükule (Jones 1950: 240, Fig.192/366-367) ve Kıbrıs Müzeleri'nde (Hayes 1985: 38, Tav.VII/2) formun benzerleri saptanmıştır. Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 5 Hayes'in önerisi doğrultusunda MS 1. yüzyıl sonu ile MS 2. yüzyıl başına tarihlendirilebilir.

KASELER (KAT.NO.8-13; LEV.NO.2-3/8-13)

Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'lar arasında 6 farklı kase formu tespit edilmiştir. Oluşturulan bu form repertuvarında Hayes'in DSA'lar için oluşturduğu tipoloji örnek alınmıştır (Hayes 1985: 9-48).

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 6-Hayes Form 5a (Kat.No.8; Lev.2/8)

Kase. Hafif dışa açılan ağız kenarlı, yuvarlak sonlanan dudaklı, dışbükey eğimli gövdeli, düz halka kaidelidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet ağız kenarı- gövde parçası saptanmıştır. Bu form Hayes tarafından Form 5 olarak değerlendirilmiştir. Hayes bu formu kendi içinde a ve b olmak üzere iki alt tipe ayırmıştır (Hayes 1985: 17). Metropolis Aşağı Hamam Palaestra örneği Hayes Form 5a grubu ile benzeşmektedir. Bu formun yakın benzerleri Tarsus Gözlükule'de (Jones 1950: 233, Fig.188/270), Samaria'da (Crowfoot 1957: 315, Fig.73/16), Hama'da (Johansen 1971: 76-78, Fig.27/2.1), Paphos'da (Hayes 1985: 17, Tav.II/1), Tel Anafa'da (Slane 1997: 298, Pl.13/FW 131), Ephesos'da 2 numaralı Yamaç Ev'de (Ladstatter 2005: 271, Taf.149/K 51), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 27, 88, Lev.25/175; Yıldız 2012: 524, Lev.1/9), Atina Agorası'nda (Hayes 2008: 26, 132, Fig.4/84), Patara'da (Uygun 2011: 38, 209-210, Lev.18/272-273) ve Andriake'de (Özdilek 2017: 344, Fig.6. T 31) saptanmıştır. Benzer örneklerin yardımıyla Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 6, MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 7-Hayes Form 17b (Kat.No.9; Lev.2/9)

Kase. Hafif dışa açılan ağız kenarlı, sivri sonlanan dudaklı, konik gövdeli, sivri ya da yuvarlak diplidir. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet ağız kenarı- gövde parçası tespit edilmiştir. Bu formun en belirgin özelliği, dudağın iç yüzünde kalıpta yapılmış yatay yiv-setlerin ve bazı kabartma süslerin olmasıdır. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra örneğinin iç yüzünde sadece yivler görülmektedir. Bu özelliklerden hareketle Samaria'da bu form iki alt gruba (a: yatay yiv setli ve kabartma inci dizisi süslü; b: yalnızca yatay yiv setli) ayrılır (Crowfoot 1957: 335-336, Fig. 80, 15-22). Hama'da ise, benzer biçimde olan, ancak gövde üzerinde kazıma ile yapılmış ağ süsü bulunan örnekler (c) alt grubu olarak değerlendirilmiştir (Johansen 1971: 117-120, fig. 46, 18.1-5d). Tarsus Gözlükule'de bu grup Hellenistik Pergamen grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Ayrıca Gözlükule'de bu formun siyah astarlı bir örneği de kataloglanmıştır (Jones 1950: 234, Fig. 188/294-295, Fig. 125/ 114). Form Hayes tarafından Form 17b olarak adlandırılmış ve MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına veya biraz daha geç tarihe tarihlendirilmiştir (Hayes 1985: 21-22). Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 7'nin benzer örnekleriyle Antiocheia'da (Waage 1948: 12, Pl.II/55f), Samaria'da (Crowfoot 1957: 335, Fig.80/21), Hama'da (Johansen 1971: 117-120, Fig.46/18.1), Samsat'da (Zoroğlu 1986: 83-84, Çiz.7/3-4), Tel Anafa'da (Slane 1997: 314-315, Pl.21/FW 219) ve Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 32, 136, Lev.51/350) karşılaşılmıştır Bu forma ait kase, söz konusu merkezlerdeki tarihlemelere paralel olarak MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 30 aralığına tarihlendirilebilir.

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 8-Hayes Form 20 (Kat.No.10; Lev.2/10)

Kase. İçe dönük ağız kenarlı, yuvarlak uçla sonlanan dudaklı, dışbükey kavisle kaideye yönelen gövdeli, dışa açık halka kaidelidir. Merkeze doğru cidarı kalınlaşarak inen eğimli tondoludur. Tondoda çift sıra oluklu yiv görülmektedir. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet ağız kenarı- gövde parçası saptanmıştır. Bu kaseler Hayes tarafından Form 20 olarak adlandırılmıştır. Ayrıca Hayes bu formun tarihi için MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısını önermiştir (Hayes 1985: 22-23). Atina Agorasındaki kase MÖ 1. yüzyıla tarihlenirken (Hayes 2008: 26, 131-132, Fig.4/82), Tel Anafa örneği ise tip 24 olarak adlandırılmış ve "DSA Hellenistik Kaseler" başlığında değerlendirilmiştir (Slane 1997: 309, Pl.17/FW 176-178). Formun diğer yakın benzerleri Knossos'ta (Hayes 1971: 253, Fig. 3, 14.), Berenice'de (Kenrick 1985: 230, Fig.41/322), Paphos'ta (Hayes 1991: 134, Fig. XLVI, 34.), Gindaros'ta (Kramer 2004: 186, Taf. 81, 57-60), Diokaisareia'da (Wannagat 2006: 126, Abb. 7), Kanytellis'te (Körsulu 2015: 133-134, Kat. No. 5) ve Soli Pompeiopolis'te (Karakaş 2019: 77-78, Lev.27/97) bulunmuştur. Benzer örneklerden yola çıkarak Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 8 de MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ 1. yüzyıl aralığına tarihlendirebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 9-Hayes Form 22b (Kat.No.11; Lev.2/11)

Kase. Yuvarlak uçla sonlanan belirginleştirilmiş dikey ağız kenarlı, kaideye doğru cidarı kalınlaşan yarım küre gövdeli, içbükey kavisle dışa açık köşeli kesitli halka kaidelidir. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet ağız kenarı- gövde parçası saptanmıştır. Tipolojide "Yarım Küre Formlu Kaseler" olarak adlandırılan bu grup, DSA'nın en yaygın formlarından biridir. Bu formla ilgili yapılan tipoloji ve tarihlemeye en erken örnek Antiocheia buluntularını değerlendiren Waagé tarafından yapılmıştır. Waagé, çalışmasında kaseleri MÖ 150 yılından sonraya tarihlediği tabaklarla birlikte değerlendirmiştir (Waagé 1948: 24, Fig. 6, 1-12). Crowfoot, Samaria Form 16 olarak adlandırdığı kaselerin başlangıç tarihini MÖ 2. yüzyılın sonu olarak kabul eder (Crowfoot 1957: 311). Hayes ise bu formu DSA Form 22 A-B olmak üzere iki alt grup içerisinde değerlendirmiştir (Hayes 1985: 23-24, Tav. III/10-13). Bu formla ilgili en kapsamlı çalışma Tel Anafa örnekleriyle Slane tarafından yapılmış ve üç alt grup oluşturulmuştur (Slane 1997: 309-314). Bu grup Patara'da ve Andriake'de tek tipte toplanmış ve MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ 1. yüzyıl sonu arasına tarihlenmiştir (Uygun 2011: 30-31; Özdilek 2017: 346). Formun yakın benzerleri Samaria'da (Crowfoot 1957: 332-334, Fig.80/8), Atina Agorası'nda (Robinson 1959: 11, Pl.60/F 6; Hayes 2008: 27, 133, Fig.4/97), Filistin'de (Lapp 1961: 211, Type 251), Hama'da (Johansen 1971: 113-114, Fig.45/16.5), Berenice'de (Kenrick 1985: 230-231, Fig.41/323.1,3), Ephesos'da Bazilika'da (Mitsopoulos-Leon 1991: 89, 92, Taf.113/G22) ve 2 numaralı Yamaç Ev'de (Ladstatter 2005: 272, Taf.150/K 58), Tel Anafa'da (Slane 1997: 309-314, Pl.20/FW 206), Assos'da (Zelle 1997: 32-33, Abb.4/Napf 1,1), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 31-32, 126, Lev.45/312; Yıldız 2012: 527, Lev.2/32), Patara'da (Uygun 2011: 30-31, 195, Lev.12/164), Andriake'de (Özdilek 2017: 346, Fig.10. K.71), Alanya Arkeoloji Müzesi'nde (Yıldız 2019a: 117, 112-113, Lev.3/10) ve Metropolis Peristilli Ev'de (Aybek vd. 2021: 86, Pl.24/229) saptanmıştır. Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 9 benzer örneklerin yardımı ve Hayes'in önerisi doğrultusunda MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyılın ilk yarısı aralığına tarihlenebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 10-Hayes Form 44(Kat.No.12; Lev.2/12)

Kase. Yuvarlak uçla sonlanan dikey ağız kenarlı, çift profilli dış bükey gövdeli, alçak halka kaidelidir. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet kaide gövde parçası tespit edilmiştir. Kenarın iç yüzündeki ve gövdenin ortasındaki profillendirme ile kaidedeki yiv formun karakteristik özelliğidir. Hayes tarafından Form 44 grubunda ele alınan bu kaseler Haltern Tip II ve Güney Galya Dragendorff Form 27 ile bağlantılı görülmüştür. Hayes, Form 44'ü Atina Agorası ve Antiocheia örneklerinden yola çıkarak MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirmiştir (Hayes 1985: 33). Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 10'un yakın benzerleriyle Antiocheia'da (Waage 1948: 34, Pl.V/450f), Samaria'da (Crowfoot 1957: 338, Fig.81/13), Ephesos Bazilikası'nda (Mitsopoulos-Leon 1991: 89, 92, Taf.111/G23) ve Patara'da (Uygun 2011: 35-36, 205, Lev.16/236) karşılaşılmıştır. Benzer örneklerin ve Hayes'in önerisi doğrultusunda Kat.No.12 MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 11-Hayes Form 51 (Kat.No.13; Lev.3/13)

Kase. İçe dönük ağız kenarlı, genellikle yuvarlak uçla biten dudaklı, kaideye doğru daralan dışbükey gövdeli, yüksek ve dar halka kaidelidir. Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet ağız kenarı- gövde parçası saptanmıştır. Erken Hellenistik Dönem'den itibaren bilinen bu form echinus kaseleri olarak adlandırılır. Hellenistik Dönem echinus kaselerinin DSA grubu içerisindeki küçük profil değişikliğiyle devam ettiğini gösteren örnekler başta Antiocheia (Waagé 1948: 40, Pl. VII, 670f, k.) olmak üzere farklı merkezlerde görülmektedir. Antiocheia'da Orta İmparatorluk Dönemi tabakasında bulunan 670f ve 670k nolu kaseler ince cidarları; içe dönük kenarları, kaideye doğru daralan gövde

profilleriyle Kat.No.13'e oldukça benzer (Waagé 1948: 40). Bu form, DSA grubunda az sayıda örneğe sahiptir. Formun yakın benzerleri DSC ve DSD gruplarında da kullanılmıştır (Uygun 2011: 34). Hayes ise içe dönük ağız kenarlı kaseleri Form 51 başlığında değerlendirmiştir. Hayes bu formu MS 70-120 aralığına tarihlendirmiştir (Hayes 1985: 37, Tav.VI/19-20). Kat.No.13'ün yakın benzerleri Antiocheia'da (Waage 1948: 40, Pl.VII/670f), Anemurium'da (Williams 1989: 13-14, Fig.5/Nos.71), Ephesos'da Tetraganos Agorası Güney Kapısı'nda (Gassner 1997: 121-123, Taf.41/474), Kelenderis'te (Tekocak 2006: 41-42, Lev.3/31; Tekocak 2017: 221, 230, Lev.3/31), Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda (Yıldız 2006: 35, 178, Lev.68/502-503), Patara'da (Uygun 2011: 34-35, 202, Lev.15/213), Philadelphia'da (Körsulu ve Ergürer 2019: 373-374, Fig.6) ve Ephesos'da 2 Numaralı Yamaç Ev'de (Ladstatter ve Liedl 2020: 38, Taf.1/K 10) görülür. Söz konusu benzer örneklerin yardımı ve Hayes'in önerisi doğrultusunda Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 11 MS 1. yüzyıl sonu ile 2. yüzyıl başına tarihlendirilebilir.

KRATERLER (KAT.NO.14-16; LEV.NO.3/14-16)

Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'lar arasında krater formu da tespit edilmiştir. Doğu Sigillata seramiklerinin A ve D gruplarında bu krater formu görülmektedir. Tespit edilen krater formu Hayes'in tipolojisinde yoktur. Patara buluntuları arasında benzerinin olduğu krater için bu tipoloji örnek alınmıştır (Uygun 2011: 41, Lev. 21, 302-306).

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12-Ptr.DSA.Krater Formlu Kase (Kat.No.14-16; Lev.3/14-16) Krater. Hafif içe dönük ağız kenarlı, cidarı kalınlaşan aşağıya sarkık dudaklı, yuvarlak gövdelidir. Dudak üzerinde içbükey yivlerin olması ve kısa boyun formun karakteristik özelliğidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren üç örnek saptanmıştır. Söz konusu üç örnekte ağız kenarı-gövde parçasıdır. Bu form hem DSA grubunun hem de DSD grubunun form repertuvarında yer almaktadır. Form özellikleri açısından DSD örnekleri ile benzeşen bu örnekler hamur ve astar özellikleri açısından DSD grubundan farklı olup DSA özelliklerine sahiptirler. Formun en yakın benzerleri Patara'da bulunmuştur (Uygun 2011: 41, 213-214, Lev.21/304). Patara'da bu örnekler DSA başlığında ele alınmış ve krater formlu kase başlığında toplanmıştır. Özellikle Ptr.304 katalog numaralı krater kısa boyunlu olması ve iki kademeli dudak profiliyle Metropolis Aşağı Hamam Palaestra örnekleriyle benzeşir (Uygun 2011: 41, 213-214, Lev.21/304). Bu dudak profili daha çok DSD örneklerinde gördüğümüz bir profildir. Hayes'in, DSD grubunda yer alan, Paphos 40 formu kısa boynu ve iki kademeli dudak profiliyle Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12 ile aynıdır (Hayes 1985a, 88, Tav. XXI, 4; Yıldız 2019b: 254-255). Ayrıca yine Patara Tepecik Nekropolü'nde ele geçen DSD grubu içerisinde de Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12 ile benzerlik gösteren örnekler bulunmaktadır. Metropolis'te Peristilli Ev'de de bu formun yakın benzeri saptanmıştır (Aybek vd. 2021: 67, Pl.11/cat.81). DSA ve DSD kraterleriyle form özellikleri açısından benzerlik gösteren Kat.No.14-16, MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısına tarihlenir.

TESTİLER (KAT.NO.17-18; LEV.NO.3/17-18)

Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'lar arasında 2 adet farklı testi formu tespit edilmiştir. Oluşturulan bu form repertuvarında yine Hayes'in DSA'lar için oluşturduğu tipoloji örnek alınmıştır (Hayes 1985: 9-48).

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 13-Hayes Form 102 (Kat.No.17; Lev.3/17)

Testi. Dar ağızlı, dışa uzantılı dudaklı, keskin bir dönüşle omuz yapan dışbükey gövdeli, yuvarlak uçla sonlanan alçak halka kaidelidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu gruba giren bir adet omuz parçası saptanmıştır. Bu formun tipik özelliği neredeyse düz geniş omuzlar, uzun silindirik boyun ve geniş bir kaideye sahip olmasıdır. Kenarın hemen altından çıkan dikey şerit kulp geniş omuz üzerine tutturulmuştur. Kat. No. 17 omuz yapısı nedeniyle Hayes'in lagynoid gövdeli testiler başlığında ele aldığı Form 102 ile benzeşmektedir. Bu gruba giren testiler Hayes tarafından MÖ 1. yüzyıla tarihlenmiştir (Hayes 1985: 43). Formun diğer benzerleri Filistin'de (Lapp 1961: 210, Type 228A), Hama'da (Johansen 1971: 180-188, Fig.70/25-26/14), Tel Anafa'da (Slane 1997: 330, Pl.25/FW 293-294), Gindaros'ta (Kramer 2004: 197, Taf. 89, 196, 198), Akhisar (Yıldız 2016: 262-263, 268, Fig.9) ve Alanya Arkeoloji Müzelerinde (Yıldız 2019a: 114, 118, Lev.5/18) bulunmaktadır. Benzer örneklerden yola çıkarak Metropolis Aşağı Hamam Palaestra örneği de MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 14-Hayes Form 114 (Kat.No.18; Lev.3/18)

Testi. Dışa uzantılı ağız kenarlı, dudak üzeri düzleştirilmiş, uzun, geniş ve silindirik boyunlu, oval gövdeli, alçak kaidelidir. Aşağı Hamam Palaestra'da bu forma giren bir adet ağız boyun parçası saptanmıştır. Formun karakteristik özelliği çift kulplu ve büyük bir testi olmasıdır. Kulplar kenarın hemen altından başlayıp omuz üzerine tutturulmuştur. Hayes bu gruba giren testileri Form 114 başlığında değerlendirmiştir (Hayes 1985: 46, Tav.X/5). Karşılaştırma örnekleri oldukça sınırlı olan formun en yakın benzerleri Kıbrıs'ta (Vessberg ve Westholm 1956: 71, Fig.32/7) ve Korinth'de (Hayes 1973: 465, Pl.91/227) saptanmıştır. Form gerek yakın benzerleri gerekse Hayes'in önerisi doğrultusunda MS 1. yüzyıla tarihlendirilebilir.

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

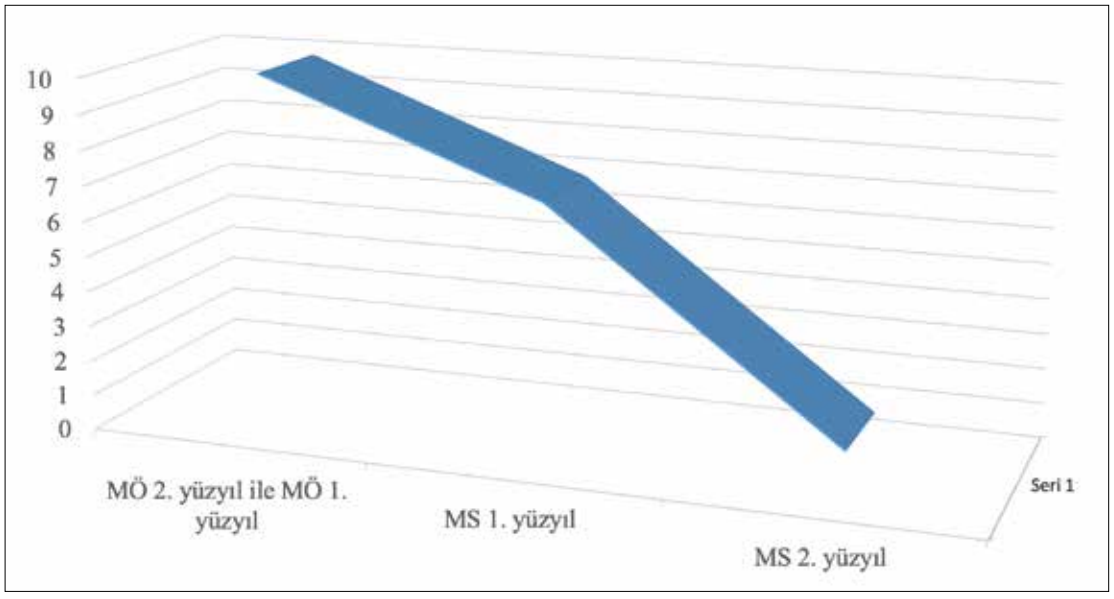
SONUÇ

Bu çalışmada değerlendirilen DSA grubu örnekleri Metropolis'te Aşağı Hamam Palaestra'da gerçekleştirilen kazılar sonucunda ele geçmiştir. Aşağı Hamam Palaestra'da 2003-2006, 2009-2019 yıllarında aralıklarla gerçekleştirilen kazılar sonucunda DSA grubuna giren 27 örnek saptanmıştır. Bu örneklerden 18'i bu çalışmada değerlendirilmiştir. Bu grup içinde 14 form saptanmıştır. DSA grubunda en yoğun form 3'er örnekle Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 2 (Hayes Form 4a) ve Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12 (Ptr. DSA.Krater Formlu Kase)'dir. Diğer 12 farklı formdan birer örnek saptanmıştır. DSA grubunda saptanan en erken form MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 30 aralığına tarihlenen Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 7 iken en geç formu MS 2. yüzyılın birinci yarısına tarihlenen Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 4'tür. Elde edilen bu verilerden hareketle Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da bulunan DSA'ların gerek sayıca gerekse form repertuvarı açısından çok da zengin olmadığı görülmektedir.

Aşağı Hamam Palaestra'da saptanan DSA örnekleri hamur ve astar renkleri açısından değerlendirildiğinde, bu örneklerin hamurları genel olarak iki grupta toplanabilir. İlk grubun hamuru sarı tonlarındadır. İkinci hamur grubu ise açık kırmızı, kırmızı, pembe, kırmızımsı sarı tonlarındadır. İlk hamur grubu sadece 3 parçada saptanırken 2. grup hamur 15 parçada saptanmıştır. Hamur oldukça sert pişimlidir. Sert pişimli olması nedeniyle kırılgan değildir. İçerisinde az da olsa gümüş mika, ince taneli kum ve kireç görülmektedir. Aşağı Hamam Palaestra DSA'larının astarlarında ise kırmızı ve sarımsı kırmızı tonlarının kullanıldığını görmekteyiz. Astar bazı örneklerde kalın uygulanırken bazı örneklerde ise ince uygulanmıştır. Kalın uygulanan astar, çift daldırma yöntemiyle yapılmıştır. Bu tipteki astar genellikle parlaktır. Kalın olması nedeniyle yüzey çoğunlukla aşınmamıştır. Astar büyük oranda korunagelmiştir. İnce uygulanan astar ise çoğu zaman mat ya da çok az oranda parlak bir görünüme sahiptir. Bu özellikleri taşıyan DSA'ların yüzeyi çoğu zaman aşınmış bir şekilde günümüze ulaşmıştır.

Aşağı Hamam Palaestra'da saptanan ilk hamur grubundaki renklere sahip DSA'lar Tarsus Gözlükule ile Tarsus Cumhuriyet Alanı'nda, Antiocheia'da ve Tel Anafa'da yoğun bir şekilde görülmektedir. İkinci hamur grubu ise yoğun olarak gerek Tarsus Gözlükule'de gerekse Tarsus Cumhuriyet Alanı DSA'larında saptanmıştır. Kilikya Bölgesi'nin önemli bu iki kenti de DSA üretim merkezleri arasında anılmaktadır. Dolayısıyla Metropolis Aşağı Hamam Palaestra DSA'ları hem hamur ve astar özellikleri hem de profil özellikleri nedeniyle Tarsus ve Antiocheia DSA'larıyla oldukça benzeşmektedir. Bu benzer özellikler sonucunda Metropolis'in MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısında Kilikya Bölgesi ile DSA ticaretine başladığını söyleyebiliriz. Bu ticari ilişki Aşağı Hamam Palaestra DSA'larına göre MS 2. yüzyılın ilk yarısına kadar da devam etmiştir.

Aşağı Hamam Palaestra'nın mimari olarak farklı dönemlerde değişiklikler geçirdiği ve elde edilen veriler sonucunda 3 evreli bir yapı olduğu saptanmıştır. Portikolara ait arşitrav blokları üzerindeki yazıt, yapının İmparator Antoninus Pius (MS 138-161) zamanında inşa edildiğini göstermektedir. Yapının ilk evrede küçük bir yapı olduğu, yapıda değişikliğin ve asıl büyütmenin yapıldığı evrenin de Antoninus Pius zamanında olduğu tespit edilmiştir. Yapının son evresi olan 3. evre de MS IV yüzyıl ve sonrası olarak yorumlanmıştır (Aybek 2016: 117-118). Yapıda bulunan ve bu çalışmada değerlendirilen DSA'ların bu süreçteki dağılımına bakıldığında ise MÖ 2. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyılda yoğun olduklarını MS 1. yüzyıldan itibaren ise DSA sayısının oldukça azaldığını görmekteyiz. MS 2. yüzyılda ise sadece tek form saptanmıştır (Çize.4). Yapının Metropolis'in doğu yamacının ovayla birleştiği noktada yer alması sonucunda akıntı toprakla birlikte gelen farklı dönemlere ait seramikler de yapıda görülmektedir. DSA grubu da bu seramikler arasındadır. DSA'ların bu süreçte git gide azalmasının nedeni tabii ki MS 1. ve 2. yüzyıllarda yapıda yoğun olarak saptanan DSB'lerin varlığı olmalıdır. Bu bağlamda bakıldığında hem DSA'larda hem DSB'lerde form özellikleri açısından benzer formların olması ve her iki grubunda sadece kırmızı astarlı olmalarının ötesinde bir özelliklerinin olmaması nedeniyle Metropolisliler söz konusu tarih aralığında Ephesos ya da Tralleis gibi yakın kentlerde üretilen DSB grubunu almayı tercih etmiş olmalıdırlar. DSA grubunun diğer Doğu Sigillata gruplarına göre daha az olmasında Metropolis'in DSA üreten kentlere uzak olması önemli bir etkendir. Bu uzaklık Metropolis'in söz konusu kentlerle ticari faaliyetlerinin sınırlı kalmasını da sağlamıştır. Sonuç olarak, DSA grubu hem DSB hem de DSC gruplarının yoğun varlığı nedeniyle Metropolis'te kendine pek fazla yer bulamamıştır.

Çizelge 4: Aşağı Hamam Palaestra DSA'larının Kronolojik Dağılımı / *Chronologically Distribution of ESA from the Lower Bath Palaestra.*

KATALOG

(Katalogda kullanılan kısaltmalar; Kat.No: Katalog Numarası, Yük: Yükseklik, A.Çapı: Ağız Çapı, K.Çapı: Kaide Çapı, Cid. Kal: Cidar Kalınlığı; Levhalarda çizimler %50, fotoğraflar %20 oranında küçültülmüştür).

Kat. No. 1 (Lev.1/1) **Envanter No:** 04-HY-15-41 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 1 (Hayes Form 3) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** 49 (D-6, D-7) plan kareleri Batı Servis koridor içi. 48,10 m- 45,50 m. **Buluntu Tarihi:** 08.10.2015 Ölçüler: Y: 2,55 cm; A.Ç: 38 cm. **Hamur:** 5 YR 7/4 (pembe) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 23, Pl.III/124f; Kenyon 1957: 296, Fig.68/2; Lapp 1961: 216, Type 253F; Johansen 1971: 60, Fig.26/1.15; Hayes 1985: 14-15, Tav.I/7; Kenrick 1985: 225-226, Fig.40/314.1; Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/1, 9; Slane 1997: 290, Pl.7/FW73; Yıldız 2006: 26-27, 80, Lev.20/145; Hayes 2008: 21-23, 125, Fig.1/10,12; Uygun 2011: 21-22, 173, Lev.1/4; Yıldız 2019a: 110-111, 116, Lev.1/1. **Tarih:** MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ 1. yüzyıl.

Kat. No. 2 (Lev.1/2) **Envanter No:** 18-HY-04-98 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 2 (Hayes Form 4a) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** F 16-G16 plan kareleri-45,35 m- 44,92 m **Buluntu Tarihi:** 16.09.2004 Ölçüler: Y: 3,1 cm; A.Ç: 23,3 cm. **Hamur:** 2,5 YR 7/6 (açık kırmızı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 23, Pl.III/124p; Crowfoot 1957: 314, Fig.73/9; Robinson 1959: 11, Pl.60/F1; Lapp 1961: 216, Type 253F; Johansen 1971: 61, Fig.26/1.19; Hayes 1985: 15-16, Tav.I/10; Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/10; Hayes 1991: 35, Fig.17/1; Slane 1997: 295, Pl.11/FW112; Yıldız 2006: 26-27, 73, Lev.17/118-119; Uygun 2011: 23, 178, Lev.3/40.**Tarih:** MÖ 2. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

Kat. No. 3 (Lev.1/3) **Envanter No:** 10-HY-12-88 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 2 (Hayes Form 4a) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** Palaestra O 24 plan karesi- 43,69 m-42,24 m **Buluntu Tarihi:** 27.07.2012 Ölçüler: Y: 1,2 cm; K.Ç: 10,6 cm. **Hamur:** 10 YR 7/6 (sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 23, Pl.IV/126k; Jones 1950: 232, Fig.188/258; Crowfoot 1957: 314, Fig.73/9; Johansen 1971: 61, Fig.26/1.23; Hayes 1985: 15-16, Tav.I/9; Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/14; Hayes 1991: 35, Fig.17/1; Slane 1997: 290, Pl.8/FW 78; Ladstatter 2005: 269-270, Taf.148/K 34, K 42; Yıldız 2006: 26-27, 50-51, Lev.5/37; Hayes 2008: 24, 126-127, Fig.2/22-23,32, Uygun 2011: 22, 177, Lev.3/36; Yıldız 2012: 524, Lev.1/5; Özdilek 2017: 341, Fig.5.T.21. **Tarih:** MÖ 2. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

Kat. No. 4 (Lev.1/4) **Envanter No:** 12-HY-16-07 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 2 (Hayes Form 4a) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** 49 (A-6/7) Batı servis koridoru, 47,40 m -46,20m **Buluntu Tarihi:** 18.08.2016 **Ölçüler:** Y: 1,6 cm; K.Ç: 17,8 cm. **Hamur:** 10 YR 8/6 (sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 23, Pl.IV/126k; Jones 1950: 232, Fig.188/258; Crowfoot 1957: 314, Fig.73/9; Johansen 1971: 61, Fig.26/1.23; Hayes 1985: 15-16, Tav.I/9; Zoroğlu 1986: 74-76, Çiz.1/14; Hayes 1991: 35, Fig.17/1; Slane 1997: 290, Pl.8/FW 78; Ladstatter 2005: 269-270, Taf.148/K 34, K 42; Yıldız 2006: 26-27, 50-51, Lev.5/37; Hayes 2008: 24, 126-127, Fig.2/22-23,32; Uygun 2011: 22, 177, Lev.3/36; Yıldız 2012: 524, Lev.1/5; Özdilek 2017: 341, Fig.5.T.21.**Tarih:** MÖ 2. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

Kat. No. 5 (Lev.1/5) **Envanter No:** 03-HY-10-93 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 3 (Hayes Form 28) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** Palaestra hamam önü girişi güneyi, L-13- L 14 plan kareleri- 44,20 m -42,40 m **Buluntu Tarihi:** 18.08.2010 Ölçüler: Y: 2,9 cm; A.Ç: 22,6 cm. **Hamur:** 7,5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 71, Pl.III/111f, 112f; Jones 1950: 181, Fig.192/A; Robinson 1959: 11, Pl.60/F4; Johansen 1971: 95-99, Fig.39/13.15; Hayes 1985: 27, Tav.IV/12; Kenrick 1985: 233, Fig.42/325.3; Zoroğlu 1986: 79-80, Çiz.4/3; Slane 1997: 306-307, Pl.16/FW 166, FW171; Meriç 2002: 43, Taf.15/K 134- K135; Yıldız 2006: 29-30, 112-113, Lev.37/262, 264; Uygun 2011: 26, 186, Lev.8/101. **Tarih:** MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

Kat. No. 6 (Lev.1/6) **Envanter No:** 134-HY-09-82 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 4 (Hayes Form 52) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** N 20 plan karesi- 42,87 m -41,53 m **Buluntu Tarihi:** 14.08.2009 Ölçüler: Y: 4,4 cm; A.Ç: 21,2 cm. **Hamur:** 2,5 YR 5/8 (kırmızı) **Astar:** 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı) **Benzerleri:** Hayes 1985: 38, Tav.VI/21; Kramer 2004: 195, Taf. 88/176; Tekocak 2006: 37, Lev.2/10-11; Tekocak 2017: 218, 226, Lev.2/10-11.**Tarih:** MS 2. yüzyılın birinci yarısı.

Kat. No. 7 (Lev.1/7) **Envanter No:** 14-HY-16-10 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 5 (Hayes Form 53) **Form:** Tabak **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** Batı servis koridoru içi C-6/7 plan kareleri- 45,20 m -44,38 m **Buluntu Tarihi:** 25.08.2016 Ölçüler: Y: 1,6 cm; K.Ç: 6 cm. **Hamur:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Astar:** 5 YR 6/6 (sarımsı kırmızı) **Benzerleri:** Jones 1950: 240, Fig.192/366-367; Hayes 1985: 38, Tav.VII/2.**Tarih:** MS 1. yüzyıl sonu ile MS 2. yüzyıl başı.

Kat. No. 8 (Lev.2/8) **Envanter No:** 07-HY-13-15 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 6 (Hayes Form 5a) **Form:** Kase **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** Palaestra kuzey batısı J-9/10 plan kareleri- 48,32 m - 47,09 m **Buluntu Tarihi:** 17.07.2013 Ölçüler: Y: 4,3 cm; A.Ç: 14,2 cm. **Hamur:** 2,5 YR 7/8 (açık kırmızı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Jones 1950: 233, Fig.188/270; Crowfoot 1957: 315, Fig.73/16; Johansen 1971: 76-78, Fig.27/2.1; Hayes 1985: 17, Tav.II/1; Slane 1997: 298, Pl.13/FW 131; Ladstatter 2005: 271, Taf.149/K 51; Yıldız 2006: 27, 88, Lev.25/175; Hayes 2008: 26, 132, Fig.4/84, Uygun 2011: 38, 209-210, Lev.18/272-273; Yıldız 2012: 524, Lev.1/9; Özdilek 2017: 344, Fig.6. T 31.**Tarih:** MÖ 1. yüzyıl.

Kat. No. 9 (Lev.2/9) **Envanter No:** 175-HY-05-45 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 7 (Hayes Form 17b) **Form:** Kase **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** E 18 duvarının doğusu- 49,50 m -49,19 m **Buluntu Tarihi:** 02.08.2005 Ölçüler: Y: 4,2 cm; A.Ç: 14,2 cm. **Hamur:** 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı) **Astar:** 10 R 4/6 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 12, Pl.II/55f; Crowfoot 1957: 335, Fig.80/21; Johansen 1971: 117-120, Fig.46/18.1; Hayes 1985: 21-22, Tav.III/4; Zoroğlu 1986: 83-84, Çiz.7/3-4; Slane 1997: 314-315, Pl.21/FW 219; Yıldız 2006: 32, 136, Lev.51/350. **Tarih:** MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 30.

Kat. No. 10 (Lev.2/10) **Envanter No:** 132-HY-16-05 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 8 (Hayes Form 20) **Form:** Kase **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** 49 B (6-7) plan kareleri, Batı servis koridoru içi- 47,67 m -45,21m **Buluntu Tarihi:** 15.08.2016 Ölçüler: Y: 4 cm; A.Ç: 16,8 cm. **Hamur:** 2,5 YR 4/6 (kırmızı) **Astar:** 10 R 4/6 (kırmızı) **Benzerleri:** Hayes 1985: 22-23, Tav. III/8; Kenrick 1985: 230, Fig.41/322; Slane 1997: 309, Pl.17/FW 176-178; Hayes 2008: 26, 131-132, Fig.4/82; Karakaş 2019: 77-78, Lev.27/97.**Tarih:** MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ 1. yüzyıl.

Kat. No. 11 (Lev.2/11) **Envanter No:** 01-HY-15-30 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 9 (Hayes Form 22b) **Form:** Kase **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** 49 G/H plan kareleri, kuzey güney doğrultulu sıvalı duvar batısı- 49,44 m -48,16 m **Buluntu Tarihi:** 01.09.2014 **Ölçüler:** Y: 3,9 cm; A.Ç: 9 cm. **Hamur:** 10 YR 7/6 (sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Crowfoot 1957: 332-334, Fig.80/8; Robinson 1959: 11, Pl.60/F 6; Lapp 1961: 211, Type 251; Johansen 1971: 113-114, Fig.45/16.5; Hayes 1985: 23-24, Tav.III/13; Kenrick 1985: 230-231, Fig.41/323.1,3; Mitsopoulos-Leon 1991: 89, 92, Taf.113/G22; Slane 1997: 309-314, Pl.20/FW 206; Zelle 1997: 32-33, Abb.4/Napf 1,1; Ladstatter 2005: 272, Taf.150/K 58; Yıldız 2006: 31-32, 126, Lev.45/312; Hayes 2008: 27, 133, Fig.4/97; Uygun 2011: 30-31, 195, Lev.12/164; Yıldız 2012: 527, Lev.2/32; Özdilek 2017: 346, Fig.10. K.71; Yıldız 2019a: 117, 112-113, Lev.3/10; Aybek vd. 2021: 86, Pl.24/229.**Tarih:** MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No. 12 (Lev.2/12) **Envanter No:** 13-HY-16-05 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 10 (Hayes Form 44) **Form:** Kase **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** 49 B-6/7 plan, Batı servis koridoru içi- 47,67 m -45,21m **Buluntu Tarihi:** 15.08.2016 **Ölçüler:** Y: 1,7 cm; K.Ç: 10 cm. **Hamur:** 5 YR 6/6 (sarımsı kırmızı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 34, Pl.V/450f; Crowfoot 1957: 338, Fig.81/13; Hayes 1985: 33-34, Tav.VI/9; Mitsopoulos-Leon 1991: 89, 92, Taf.111/G23; Uygun 2011: 35-36, 205, Lev.16/236. **Tarih:** MS 1. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No. 13 (Lev.3/13) **Envanter No:** 1521-HY-10-92 (236) **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 11 (Hayes Form 51) **Form:** Kase **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** K-15 plan karesi palaestra hamam önü girişi güneyi -44,06 m – 42,92 m **Buluntu Tarihi:** 18.08. 2010 **Ölçüler:** Y: 4,4 cm; A.Ç: 15,8 cm. **Hamur:** 7,5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) **Astar:** 2,5 YR 5/6 (kırmızı) **Benzerleri:** Waage 1948: 40, Pl.VII/670f; Hayes 1985: 37, Tav.VI/20; Williams 1989: 13-14, Fig.5/Nos.71; Gassner 1997: 121-123, Taf.41/474; Tekocak 2006: 41-42, Lev.3/31; Yıldız 2006: 35, 178, Lev.68/502-503; Uygun 2011: 34-35, 202, Lev.15/213; Tekocak 2017: 221, 230, Lev.3/31; Körsulu ve Ergürer 2019: 373-374, Fig.6; Ladstatter ve Liedl 2020: 38, Taf.1/K 10.**Tarih:** MS 1. yüzyıl sonu ile MS 2. yüzyıl başı.

Kat. No. 14 (Lev.3/14) **Envanter No:** 19-HY-05-252 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12 (Ptr. DSA.Krater Formlu Kase) **Form:** Krater **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** I- 17- I-16 plan kareleri- 45,85 m -44,85 m **Buluntu Tarihi:** 30.09.2005 **Ölçüler:** Y: 2,3 cm; A.Ç: 27,4 cm. **Hamur:** 7,5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Uygun 2011: 41, 213-214, Lev.21/304; Aybek vd. 2021: 67, Pl.11/cat.81. **Tarih:** MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

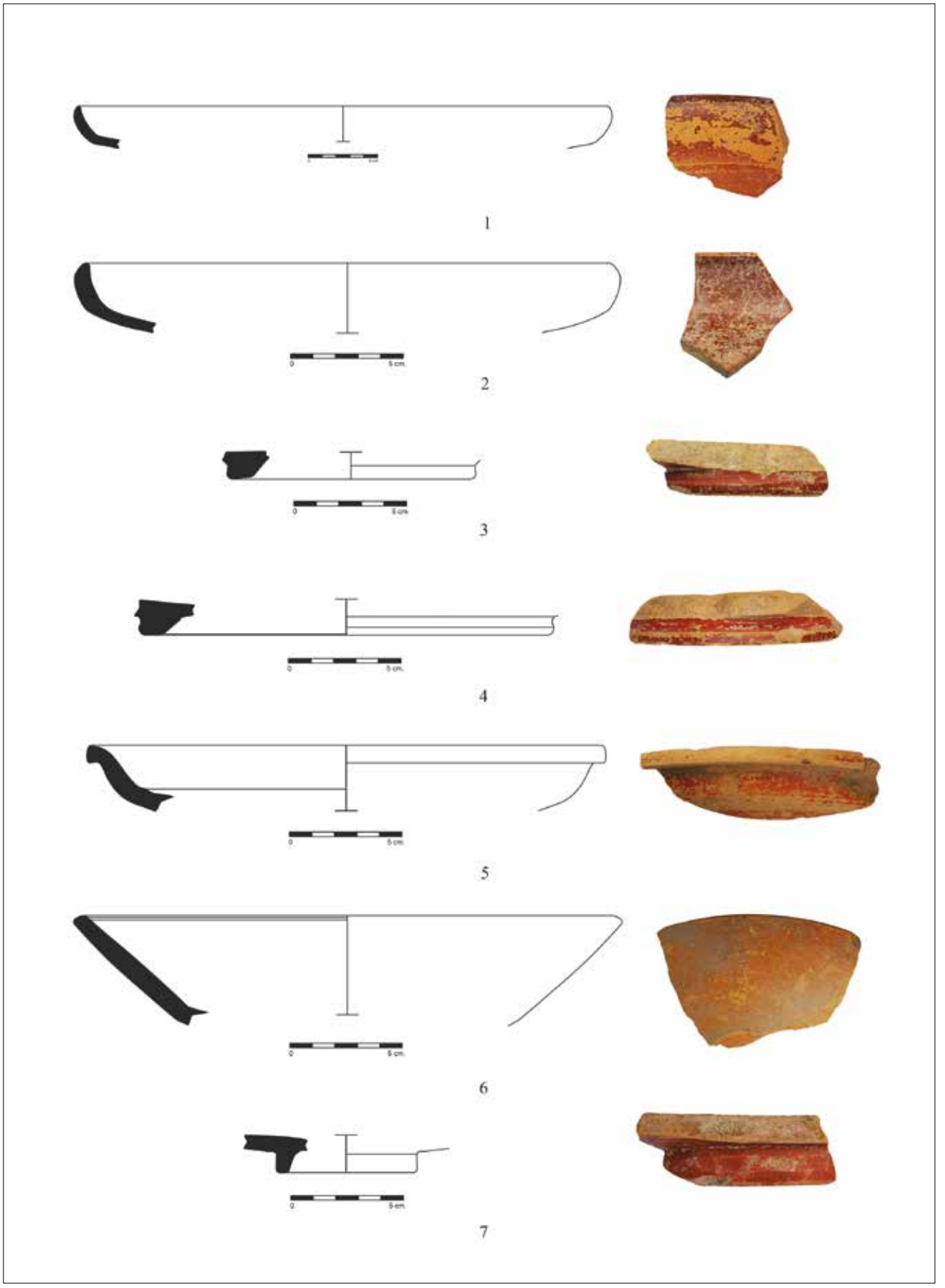
Kat. No. 15 (Lev.3/15) **Envanter No:** 21-HY-04-95 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12 (Ptr.DSA.Krater Formlu Kase) **Form:** Krater **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** F 16- G 16 sondaj- 45,35 m -44,00 m **Buluntu Tarihi: Ölçüler:** Y: 2,9 cm; A.Ç: 29,4 cm. **Hamur:** 10 YR 7/6 (sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Uygun 2011: 41, 213-214, Lev.21/304; Aybek vd. 2021: 67, Pl.11/cat.81.**Tarih:** MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

Kat. No. 16 (Lev.3/16) **Envanter No:** 100-HY-04-100 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 12 (Ptr. DSA.Krater Formlu Kase) **Form:** Krater **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** F-16, G-16 sondaj -44,80m – 44,60 m **Buluntu Tarihi:** 17.09.2004 **Ölçüler:** Y: 3,1 cm; A.Ç: 24,6 cm. **Hamur:** 5 YR 6/4 (açık kırmızımsı kahverengi) **Astar:** 10 R 4/6 (kırmızı) **Benzerleri:** Uygun 2011: 41, 213-214, Lev.21/304; Aybek vd. 2021: 67, Pl.11/cat.81.**Tarih:** MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyılın birinci yarısı.

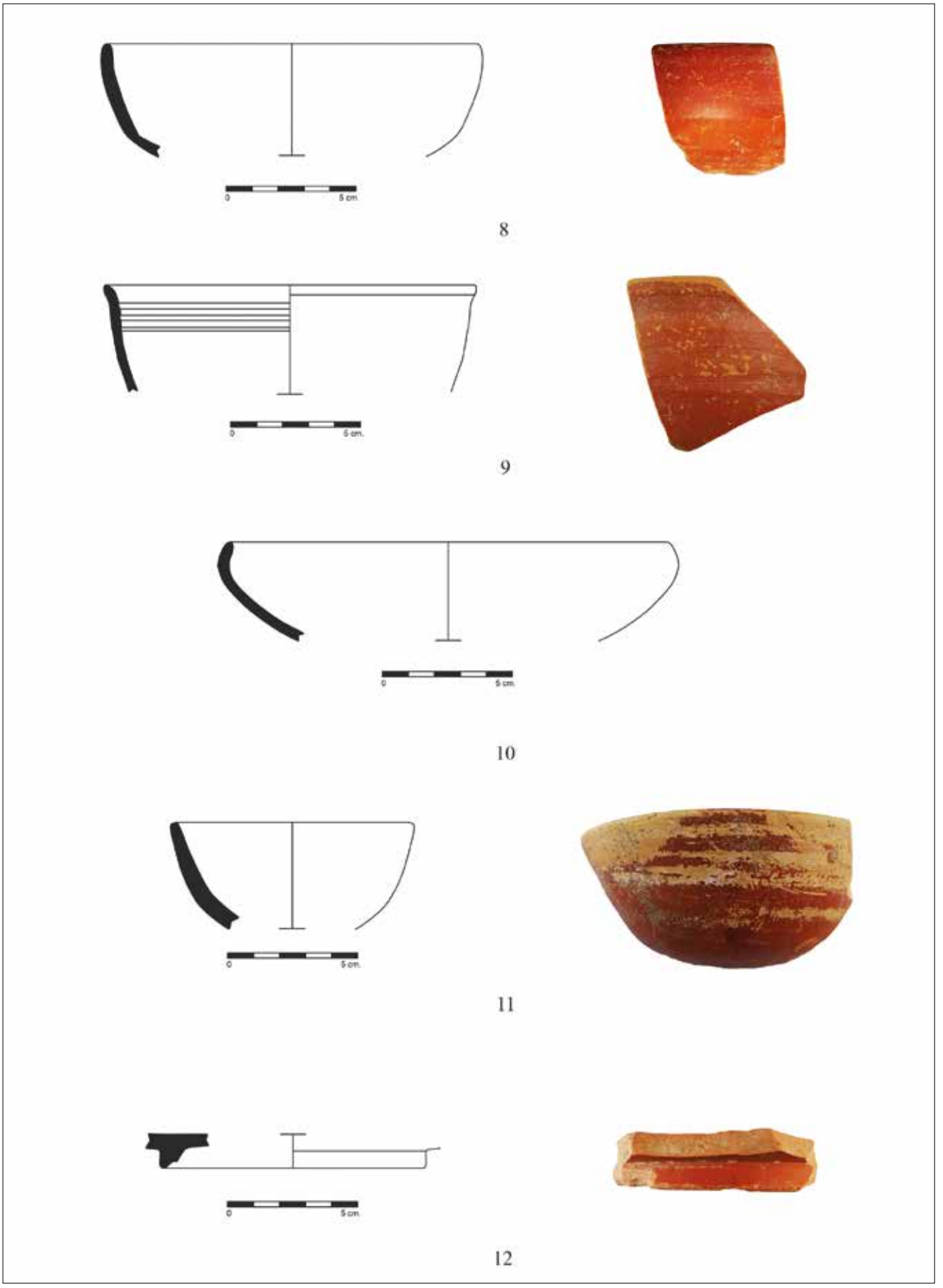
Kat. No. 17 (Lev.3/17) **Envanter No:** 05-HY-15-20 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 13 (Hayes Form 102) **Form:** Testi **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** 49 G 6/7 plan kareleri, batı servis koridoru girişi- 48,35 m – 47,62 m **Buluntu Tarihi:** 14.08.2015 **Ölçüler:** Y: - cm. **Hamur:** 7,5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) **Astar:** 2,5 YR 4/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Lapp 1961: 210, Type 228A; Johansen 1971: 180-188, Fig.70/25-26/14; Hayes 1985: 43, Tav.IX/3; Slane 1997: 330, Pl.25/FW 293-294; Kramer 2004: 197, Taf. 89, 196, 198; Yıldız 2016: 262-263, 268, Fig.9; Yıldız 2019a: 114, 118, Lev.5/18. **Tarih:** MÖ 1. yüzyıl.

Kat. No. 18 (Lev.3/18) **Envanter No:** 17-HY-09-82 **Form No:** Mtr Aşağı Hamam Palaestra Form 14 (Hayes Form 114) **Form:** Testi **Buluntu Yeri ve Seviyesi:** N- 20 plan karesi- 42,87 m -41,53 m **Buluntu Tarihi:**14.08.2009 **Ölçüler:** Y: 4,7 cm; A.Ç: 10,6 cm. **Hamur:** 7,5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) **Astar:** 2,5 YR 5/8 (kırmızı) **Benzerleri:** Vessberg ve Westholm 1956: 71, Fig.32/7; Hayes 1973: 465, Pl.91/227; Hayes 1985: 46, Tav.X/5. **Tarih:** MS 1. yüzyıl.

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

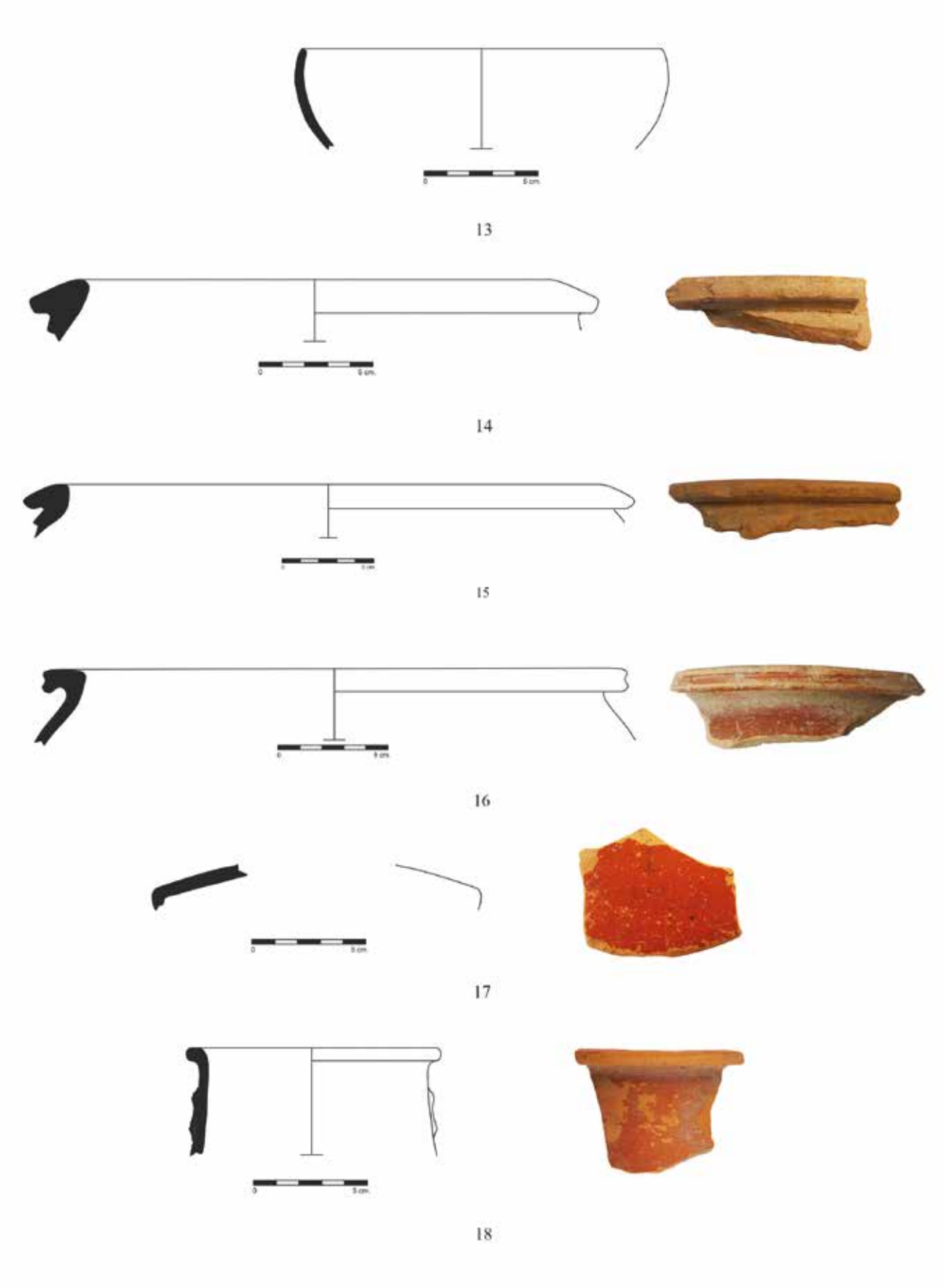

Levha 1: 1-7 Tabaklar / *Plate 1: 1-7 Plates.*

Levha 2: 8-12 Kaseler / *Plate 2: 8-12 Bowls.*

DOI: 10.22520/tubaked.2021.24.006

Levha 3: 13 Kase; 14-16 Kraterler; 17-18 Testiler / *Plate 3: 13 Bowl; 14-16 Craters; 17-18 Jugs.*

KAYNAKÇA

AYBEK, S., ÖZ, A.K. ve EKIN MERIÇ, A., 2011.
"*Metropolis 2009 Yılı Kazı Çalışmaları*", **32. Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 3, İstanbul: 166-181.

AYBEK, S., ÖZ, A. K. ve EKIN MERIÇ, A., 2012.
"*Metropolis 2010 Yılı Kazı Çalışmaları*", **33. Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 2, Malatya: 313-337.

AYBEK, S., ÖZ, A. K., EKIN MERIÇ, A., BALIM, Y. ve ARSLAN, B., 2014.
"*Metroplis Kazısı'nda 2013 Yılı Çalışmaları*", **36.Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 2, Gaziantep: 325-347.

AYBEK, S., 2014.
"Ausgrabungen am unteren (Han Yıkığı) römischen Bad und an der Palastra in Metropolis (Ionien): Ein kurzer Bericht mit epigraphischem Anhang", Ed. B. Dreyer, **Die Surveys im Hermos- und Kaystrostal und die Grabungen an den Thermen von Metropolis sowie am Stadion von Magnesia am Meander (Ionien): Orient&Occident in Antiquity**, Bd./Vol.1, Lıt Verlag Fresnostr, Berlin: 107-124.

AYBEK, S., ARSLAN, B., 2015.
"Metropolis'te Bulunan MS 2.-3. Yüzyıla Tarihli İon Tipi Sütun Başlıkları", Eds. E. Okan, C. Atila, **Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan (Studies in Honour of Ömer Özyiğit),** Ege Yayınları, İstanbul: 29-45.

AYBEK, S., GÜLBAY, O., BALIM, Y. ve ARSLAN, B., 2015.
"*Metropolis 2014 Yılı Çalışmaları"*, **37. Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 3, Erzurum: 25-45.

AYBEK, S., 2016.
"Metropolis'te Bulunan Üç Roma Hamamı: Şehir Planlama, Mimari Özellikler ve Sosyal Kontekst Bakımından Kısa Bir Değerlendirme", **Arkeoloji ve Sanat,** 153, Eylül-Aralık: 109-124.

AYBEK, S., GÜLBAY, O., BALIM, Y. ve ARSLAN, B., 2017.
"*Metropolis Arkeolojik Araştırmaları, 2015*", **38. Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 1, Edirne: 439-456.

AYBEK, S., 2018a.
"A Brief Presentation of Hellenistic and Roman Statues from The Civic Center of Metropolis", Eds. B. Dreyer, S. Aybek, **Orient&Occident in Antiquity/ Orient&Okzident in der Antike** Bd./Vol.3, Lıt Verlag Fresnostr, Berlin: 9-24.

AYBEK, S., 2018b.
"Metropolis'ten İki Komutan-Yönetici Heykeli Parçası", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD)** 39: 293-310.

AYBEK, S., GÜLBAY, O., 2019.
"The Cult of Zeus Krezimos at Metropolis Previous Observations on the Sacred Area and Cult", Eds. B. Engels, S. Huy, C. Steitler, **Byzas** *24,* Ege Yayınları, İstanbul: 241-252.

AYBEK, S., ARSLAN, B., 2020.
"Metropolis'te Bulunan Mezarlar ve Kentin Nekropolis Lokalizasyonu Üzerine Düşünceler", **Tüba-Ar** 26: 111-130.

AYBEK, S., ARSLAN, B., BALIM, Y. ve CANSEVEN, U., 2020.
"*Metroplis 2018 Yılı Çalışmaları*", **41. Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 4, Diyarbakır: 151-170.

AYBEK, S., ARSLAN, B. ve GÜLBAY, O., 2021.
The Peristyle House of Metropolis, Ege Yayınları, İstanbul.

BEYLL, D. 1993.
"Terra Sigillata aus der Marienkirche in Ephesos Erste Zwischenbilanz", ***ÖAI*** **Berichte und Materialen** 5: 5-45.

CROWFOOT, G. M., 1957.
"*Terra Sigillata General List*", Eds. J.W. Crowfoot, G.M. Crowfoot, K. Kenyon, **The Objects from Samaria, Samaria - Sebaste**, Reports of the Work of the Joint Expedition in 1931-1933 and of the British expedition in 1935, Band 3, London: 306-357.

EKIN-MERIÇ, A., 2014.
"A New Deposit from a 'Banquet Hall' of the Bath-Gymnasium in Metropolis", ***ÖAI*** 83: 11-41.

GASSNER, V., 1997.
Das Südtor der Tetragonos Agora, Keramik und Kleinfunde, Forschungen in Ephesos, 13, 1,1, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien.

HAYES, J. W., 1973.
"Roman Pottery from the South Stoa and Corinth", **Hesperia** 42: 416-470.

HAYES, J. W., 1985.
*"Sigillate Orientali", **EAA,*** **Enciclopedia dell'Arte Classica e Orientale. Atlante delle Forme Ceramiche II: Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo**, Roma: 1-96.

HAYES, J. W., 1991.
Paphos. The Hellenistic and Roman Pottery*,* Bd.III, Nicosia.

HAYES, J. W., 2008.
The Roman Pottery. Fine Ware Imports, The Athenian Agora XXXII, American School of Classical Studies at Athens, Princeton, New Jersey.

JOHANSEN, C. F., 1971.
"Les terres sigillées oriantales", Eds. A.P. Christensen, C.F. Johansen, **Les Poteries Hellénistiques et les Terres Sigillées Orientales, Fouilles et Recherches de la Fondation Carlsberg 1931-1938, HAMA,** III, *2*, Copenhague: 55-204.

JONES, F. F., 1950.
"The Pottery", Ed. H. Goldman, **Excavations at Gözlükule, Tarsus, Vol.I, The Hellenistic and Roman Periods,** Princeton, New Jersey: 149-296.

KARAKAŞ, G., 2019.
Soli/Pompeiopolis E7 Plankaresi *Rögar Buluntuları,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

KENRICK, P. M., 1985.
The Fine Pottery, Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice), Vol. III, Part 1, Supplements to Libya Antiqua, V, London, Tripoli.

KENYON, K. M., 1957.
"Roman and Later Wares, Terra Sigillata", Eds. J.W. Crowfoot, G.M. Crowfoot, K. Kenyon, **The Objects from Samaria, Samaria - Sebaste**, Reports of the Work of the Joint Expedition in 1931-1933 and of the British expedition in 1935 Band 3, London: 281-306.

KÖRSULU, H., 2015.
"Kanytellis Atölye Kazısı Seramik Buluntuları", Ed. Ü. Aydınoğlu, **Kanytellis, Kanlıdivane, Dağlık Kilikia'da bir Kırsal Yerleşimin Arkeolojisi**, Ege Yayınları, İstanbul: 131-148.

KÖRSULU, H., ERGÜRER, H. E., 2019.
"Isauria Kenti Philadelphia'dan (Karaman-Ermenek-Gökçeseki) Doğu Sigillata A (DSA) Seramikleri", **Cedrus** VII: 365-387.

KRAMER N., 2004.
Gindaros: Geschichte und Archäologie einer Siedlung im nordwestlichen Syrien von hellenistischer bis in frühbyzantinische Zeit, Internationale Archäologie 41, Rahden.

LADSTATTER, S., 2005.
"Keramik", Ed. H. Tür, **Hanghaus 2 in Ephesos**. ***FİE** 8.6,*Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien: 230-358.

LADSTÄTTER, S., LIEDL, H., 2020.
"Die Gefäßkeramik", Ed. S. Ladstätter, **Eine Frühkaiserzeitliche Grubenverfüllung aus dem Hanghaus 2 in Ephesos,** Ergänzungshefte zu den Jahresheften des *Österreichischen* Archäologischen Institutes 18, Verlag Holzhausen GmbH, Wien: 21-99.

LAPP, P. W., 1961.
Palestinian Ceramic Chronology 200 BC – AD 70, **AASOR** III, American Schools of Oriental Research, New Haven.

MERİÇ, R., 2002.
Spathellenistisch-römische Keramik und Kleifunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos, Forschungen in Ephesos IX/3, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien.

MERİÇ, R., ÖZ, A.K. ve EKİN MERİÇ, A., 2005.
"*2003 Metropolis Kazıları*", **26**. **Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 2, Konya: 137-147.

MERİÇ, R., ÖZ, A. K., EKIN MERİÇ, A. ve AYBEK, S., 2006.
"*Metropolis 2004 Yılı Kazı Çalışmaları"*, **27**. **Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 1, Antalya: 249-261.

MERİÇ, R., ÖZ, A.K., EKİN MERİÇ, A., AYBEK, S. ve GÜNGÖR, E., 2007.
"*2005 Yılı Metropolis Kazıları",* **28. Kazı Sonuçları Toplantısı,** Cilt 2, Çanakkale: 243-253.

MITSOPOULOS-LEON, V., 1991.
Die Basilika am Staatsmarkt in Ephosos Kleifunde. 1. Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit, Forschungen in Ephesos, IX 2/2, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Schindler-Wien.

ÖZDİLEK, B., 2017.
"Andriake Sinagogu'ndan Ele Geçen DSA Grubu Seramikler", **Cedrus** V: 327-395.

ROBINSON, H. S., 1959.
Pottery of the Roman Period, The Athenian Agora V, American School of Classical Studies at Athens, Princeton, New Jersey.

SLANE, K., 1997.
The Hellenistic and Roman Pottery: The Fine Wares, Tel Anafa II, Kelsey Museum, Ann Arbor.

TEKOCAK, M., 2006.
Kelenderis Roma Çağı Seramiği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.

TEKOCAK, M., 2017.
"Akdeniz'de Antik Çağ'da Bir Liman Kenti Olan Kelenderis'te Aşağı Şehir Sondajında Bulunan Doğu Sigillatası A Grubu Seramikleri", **SUTAD** 41: 213-235.

TEKOCAK, M., 2019.
"Stratonikeia Kazılarında Bulunan Kırmızı Astarlı Seramikler", Ed. B. Söğüt, **Stratonikeia Çalışmaları 4. Mimari, Heykel ve Küçük Buluntu Araştırmaları,** Ege Yayınları, İstanbul: 85-123.

UYGUN, Ç., 2011.
Tepecik Kırmızı Astarlı Seramikleri (İ.Ö.2. YY – İ.S. 4. YY), Patara, IV, 2, Ege Yayınları, İstanbul.

VESSBERG, O., WESTHOLM, A., 1956.
The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus,The Swedish Cyprus Expedition, Vol.IV.Part 3, Stockholm.

WAAGÉ, F. O., 1948.
Antioch on-the-Orontes IV, 1, Ceramics and Islamic Coins*,* Princeton University Press, Princeton.

WANNAGAT, D., 2006.
"Neue Forschungen in Uzuncaburç 2001-2004: Das Zeus- Olbios-Heiligtum und die Stadt Diokaisareia", **AA** 2005/1: 117-165.

WILLIAMS, C., 1989.
Anemurium, The Roman and Early Byzantine Pottery*,* Printed By Universa, Wetteren.

YILDIZ, V., 2006.
Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazılarında Bulunan Doğu Sigillataları A Grubu Seramikleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.

YILDIZ, V., 2012.
"Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazılarında Bulunan Doğu Sigillataları A Grubu Seramikleri", **Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması** I, AKMED, Antalya: 521- 539.

YILDIZ, V., 2016.
"Akhisar Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Roma Seramiği", **Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Cilt 14, Sayı 3: 252-273.

YILDIZ, V., 2019a.
"Alanya Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Doğu Sigillataları A, B ve C Grubu Seramikleri", **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED),** 23: 108-127.

YILDIZ, V., 2019b.
"Soli Pompeiopolis Sütunlu Caddesi'nde Bulunan Doğu Sigillatası D Grubu Seramikleri", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD),** 42: 245-274.

YILDIZ, V., 2021.
"Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da (Han Yıkığı) Ele Geçen Doğu Sigillata B Grubu Seramikleri", **Cedrus** IX: 389-426.

ZELLE, M., 1997.
Die Terra Sigillata aus der Westtor- Nekropole in Assos, Asia Minor Studien, Bd.27.

ZOROĞLU, L., 1986.
"Samsat'da Bulunan Doğu Sigillataları İlk Rapor", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD),** 3: 61-100.